GYER-MEK-KÖNYV-TÁR
ZALA EGERSZEG KISFALUDY 7-11

KARKÁSFORGÓ

II.

Gyermekkönyvtári foglalkozások Zalaegerszeg

1985

T A R K A F O R G Ó

Gyermekkönyvtári foglalkozások

Összeállitotta:

Dr. Henczi Sándorné
(2. osztályos foglalkozások)

Oláh Rozália
(4-5. osztályos foglalkozások)

A rajzok meseillusztrációk felhasználásával készültek.

Felelős kiadó:
Németh László könyvtárigazgató
Készült:
a Megyei Könyvtár sokszorositó üzemében 350 példányban
1986. május 16.

BEVEZETŐ

Kiadványunkat pedagógusoknak és könyvtárosoknak ajánljuk, azoknak, akik az általános iskolások önálló ismeretszerzési készségének kialakitásán munkálkodnak.

Az önmüvelésre nevelés a tanulás tanitásán tul elsősorban a könyv- és könyvtárhasználati ismeretek (a könyvtár lényege, a raktározási rend ismerete, katalógushasználat, a tájékozódás forrásai, az ismeretszerzés technikája stb.) elsajátittatását jelenti.

Alsó tagozatban kell megalapozni a könyv és az olvasás szeretetét, és elsősorban a felső tagozat célkitüzése az olvasóvá nevelés befejezése, hogy minél több gyermek váljon tudatos olvasóvá, és legyen igényes a könyvek kiválasztásában.

A könyv- és könyvtárhasználati ismeretek elsajátittatását és az értékes gyermekirodalom megismertetését együtt próbáltuk megvalósitani foglalkozásainkon.

A könyvtári vetélkedők célja mindenekelőtt a már megszerzett ismeretek felelevenitése, a gyerekek aktiv részvételének, öntevékenységének biztositása.

Kiadványunk anyaga válogatás a Zala megyei Könyvtár gyermekrészlegében az 1984/85. tanévben megtartott foglalkozásokból.

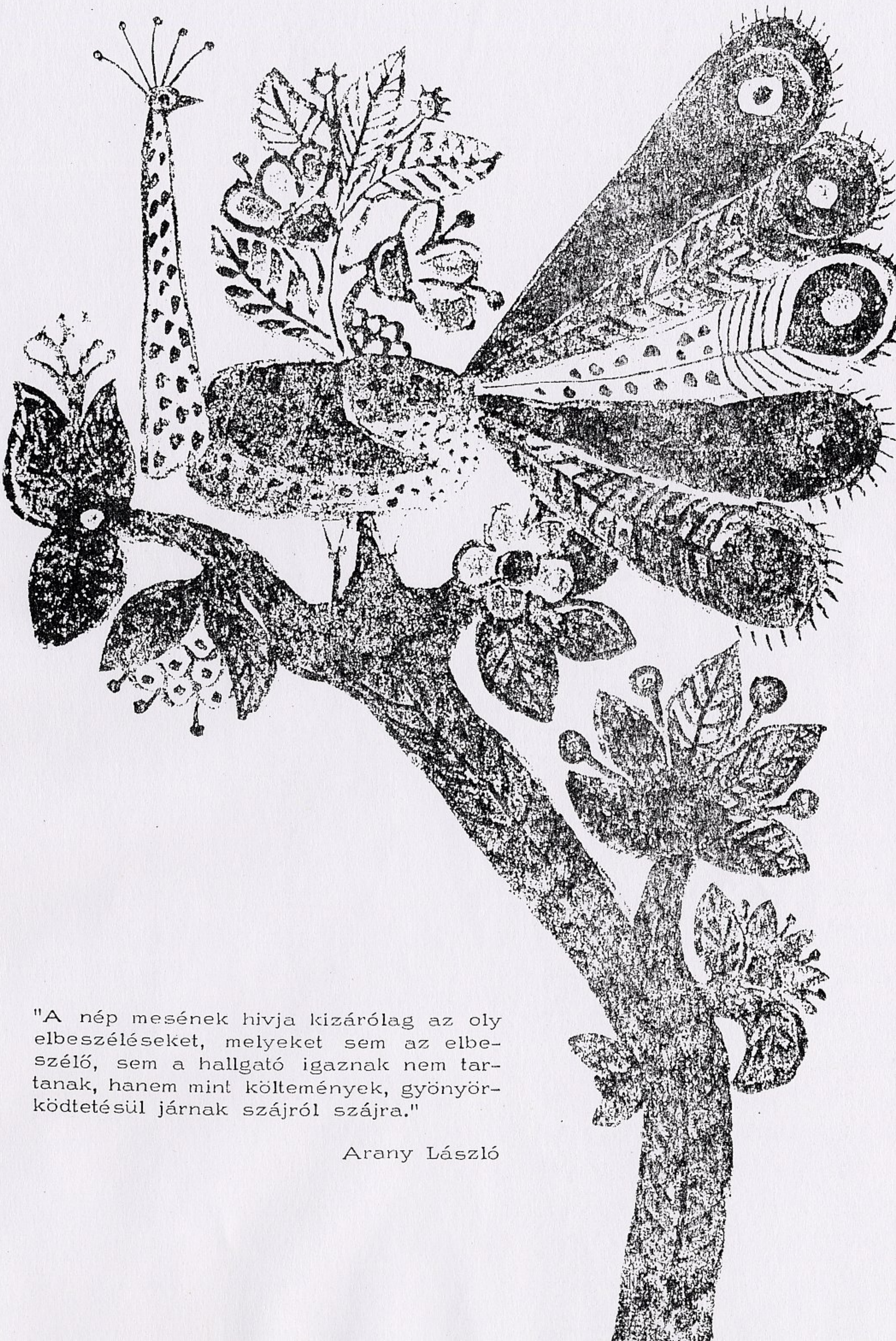

"A nép mesének hivja kizárólag az oly elbeszéléseket, melyeket sem az elbeszélő, sem a hallgató igaznak nem tartanak, hanem mint költemények, gyönyörködtetésül járnak szájról szájra."

Arany László

GRIMM-MESÉK
FOGLALKOZÁS 2. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

ismerkedés a Grimm-mesékkel.

Szemléltetés

diafilm: Csipkerózsika (hangositott), hanglemez: Grimm-mesék.

A foglalkozás menete

I. Az előző foglalkozásunkon megismerkedtünk a dán meseköltő, Andersen életével, munkásságával. Gyönyörködhettünk szép meséiben (Hókirálynő, Pöttöm Panna, A rut kiskacsa).

A mai foglalkozásunkon ismét a mesék birodalmában járunk, megismerkedünk a Grimm-mesékkel.

Ki ne ismerné közületek Csipkerózsika tündérszép történetét, melyben csak akkor ébredhet fel álmából a száz éve alvó királykisasszony, hogyha a szépséges herceg áttöri a vadrózsákból fonódott, pókhálókból szövődött rengeteget, és csókjával kelti életre az alvó leányt! Ki ne aggódott volna már közületek Hófehérke sorsáért, akit még a törpék gyöngéd szeretete sem óvott meg a gonosz királyné ármányától!

Módszerek, eszközök

Közlés.

II. A rablótanyát elfoglaló állatok, a libapásztorrá varázsolt királykisasszony, a sárkánnyal küzdő bátor ifju, a mindenkinél eszesebb Hüvelyk Matyi, a palackból kiszabadult szellem, meséink legkedvesebb alakjai kelnek életre, ha kezünkbe vesszük a Grimm legszebb meséi cimü meséskönyvet.

Ismerkedjünk meg a Grimm-testvérek életével, munkásságával!

A Grimm legszebb meséi cimü könyv bemutatása.

A Grimm-testvérek kétszáz évvel ezelőtt (Jakob 1785-ben, Wilhelm 1786-ban) született egy német városban (Hanau).
Apjuk jogász volt. Iskoláik befejezése után jogot hallgattak, de mégis más pályát választottak maguknak. Voltak királyi magánkönyvtárosok is, de egész életüket a nyelvészet és az irodalomtudomány szolgálatába állitották. A két testvér tudós volt, filológus, történész és filozófus. A mult század elején népmesét kezdtek gyüjteni. Azzal a gondolattal fogtak munkához, hogy még idejében kell iparkodniuk, mielőtt kivész a mese. Utaztak, faggatták a férfiakat, asszonyokat, emlékeznek-e még, milyen mesét hallottak szüleiktől, nagyszüleiktől. S amit elmeséltek nekik, azonnal lejegyezték. Beszélgettek szolga-emberekkel, cselédlányokkal, s kérték őket, beszéljék bátran a nyelvjárásukat. Hire ment, hogy a tudós emberek milyen barátságosak, megindult a levélfolyam, messze tájakról is érkeztek ismeretlen emberektől a mesék. Összegyüjtötték a német nép meséit. Közösen kiadták a világirodalmi jelentőségü népmesegyüjteményüket Gyermek- és házimesék cimen (1812-1814, 1822).
Mesegyüjteményük világszerte iskolát teremtett, nevezetesebbek: Andersen, nálunk Benedek Elek ilyen tipusu népmesefeldolgozásai.
Magyar nyelven 1861-ben jelent meg a Grimm-mesegyüjtemény, máig mintegy 250 kiadásban és már a századfordulón befolyásolták a magyar mesekincset is. Ma is rendszeresen megjelennek gyüjteményeik.

III. Most mi is állitsunk össze egy Grimm-mesekönyvet!

Felolvasok egy-egy részletet különböző mesékből. A paravánra előzőleg felraktam többféle meseillusztrációt, mesecimeket és meseirók nevét. A játék a következő lesz: A felolvasott meserészletek alapján keressétek meg a Grimm és egyéb mesék illusztrációját, az il-

Közlés.

Játék a könyv legfontosabb adataival. (Elhasználódott könyvek illusztrációinak felhasználása.)
Felolvasás: Grimm legszebb meséi. 17. p., 273. p., 72. p., 102. p., 44. p.

lusztráció alapján a mese cimét, hozzá az irója nevét! Tüzzétek fel a következő sorrendben az üres paravánra: szerző, cim, illusztráció.

A játékban szereplő szerzők, mesék, illusztrációk:

Grimm	Holle anyó
Grimm	Szamárbőr királyfi
Grimm	Hamupipőke
Grimm	Hüvelyk Matyi
Grimm	Az aranymadár
Andersen	A hókirálynő
Andersen	Pöttöm Panna
Andersen	A rendithetetlen ólomkatona
Benedek Elek	A hét holló

IV. Találjátok ki, melyik Grimm-meséből valók a következő mondatok:

- Csak arra vigyázz, hogy jól megvesd az ágyamat, jól fölrázd a párnámat, hadd szálljon a pihéje, olyankor hó hullik föht a világban.
(Holle anyó)

- Mondd meg nékem, kis tükröm: ki a legszebb a földön?
(Hófehérke)

- És mi az, ami olyan vigan pereg ott előtted?
- Az az orsó. Gyere csak ide, nézd meg közelebbről, ha olyan kiváncsi vagy rá.
(Csipkerózsika)

Burukk, burukk, szép a lány,
de a lába véres ám!
Kicsi rá a topánka,
otthon ül még a mátka.
(Hamupipőke)

Soroljátok fel a hét törpe nevét!

Szende, Szundi, Hapci, Tudor, Vidor, Morgó, Kuka.

V. Nézzük meg diafilmen az ismert Grimm-mesét, a Csipkerózsikát!

Dia: Csipkerózsika (hangositott).

VI. Foglalkozásunk végén beszélgessünk a Grimm-mesék szereplőiről, tulajdonságaikról. Hasonlitsuk össze Andersen mesehőseivel.

Közlés.

A Grimm-mesék a parasztról, favágóról, obsitos katonáról, takácsokról, ácsokról, pásztorokról rajzoltak komoly és élethü portrékat. A mesék főhősei nem akármilyen hősök, hanem tuljárnak ők a dölyfös gazdag paraszt eszén, futtában kopasztják meg a nyulat, patkolják meg a lovat. A király is csak akkor ember, ha tisztességesen viselkedik, békességes és megtartja adott szavát.

Külön kell szólni a Grimm-mesék humoráról. A brémai muzsikusok csacsija, vadászkutyája, macskája, kakasa hogyan jut a nyomoruságból talpraesettségével bőséges lakomához. A bajor parasztnak elnézik, hogy megjön a bátorsága. Először elég neki csak egy kevés söröcske, aztán már részegre szeretné inni magát, végül már ráadást is kér, egy hordónyit. A szegény ember, ha dereng előtte valami kis szerencse, megragadná, de ugy, hogy egy életre biztositva legyen a jó sora.

A Grimm-mesék győzelemre juttatják a jót, a szépet, az erőt, ügyességet és az igazságot. Azt az igazságot, mely az elnyomottnak, a szegénynek, a legkisebb fiunak, a mostohaleánynak az oldalán áll. Ez az igazság érvényesül a mesében, akár a hős ügyessége, bátorsága, okossága révén, akár jótékony tündérek, táltos paripák vagy más állatok, akár rabságba ejtett démonok segitségével. A mesék tanulsága: segiteni a szegényen, megalázni a dölyföst.

VII. Hallgassuk meg hanglemezről A kristálygolyó cimü mesét befejezésül.

Hanglemez: Grimm-mesék.

Felhasznált irodalom

Grimm Jakob: Grimm legszebb meséi. Bp. 1983, Móra Kiadó.

Körmöczi László: Gyermekirodalom külföldi szakirodalmának áttekintése. Bp. 1971.

Petrolay Margit: Gondolatok a gyermekirodalomról. Bp. 1978, Tankönyvkiadó.

Világirodalmi lexikon. 3. köt. Bp. 1975, Akadémiai Kiadó.

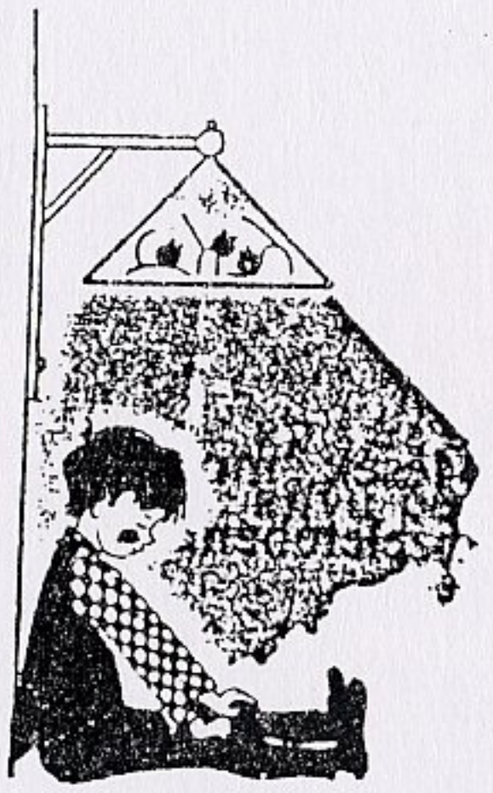

UTAZÁS MESEORSZÁGBA
FOGLALKOZÁS 4. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

ismerkedés a mesék világával.

Szemléltetés

hanglemez: Halász Judit: Mákosrétes, Andersen meséi; dia: Utazás Meseországba - A só - (hangositott); képek, feliratok.

A foglalkozás menete	Módszerek, eszközök
I. A mai foglalkozáson Meseországba utazunk, ezzel is tanusitjuk, hogy a mesék igaz értői és kedvelői vagyunk. Először egy dal idézze fel ezt a csodálatos birodalmat! Halász Judit énekel a Mesevárosról.	Hanglemez: Halász Judit: Mákosrétes.
II. Beszélgessünk egy kicsit nyári olvasmányélményeitekről. Ki mit olvasott a nyári szünidőben? Milyen meséket ajánlanátok társaitoknak?	Meseajánlás.
III. Most nézzük meg, hogyan utazott és mit látott két testvér Meseországban!	Dia: Utazás Meseországba.
Hasonlitsuk össze a népköltészeti és müköltészeti alkotásokat!	A gyerekeknek a paravánon összekevert feliratokat megfelelően csoportositaniuk kell.

	Népköltészet	Müköltészet
Szerzője	ismeretlen	ismert
Terjedése	apáról fiura szájhagyomány	irásban nyomtatásban
Szövege	változik	változatlan

Régen a falvakban munka közben (tollfosztás, fonó stb.) mondtak egymásnak mesét az emberek. Ma már a mesemondási alkalmak lassan kihalnak. Kiknek köszönhetjük mégis, hogy a népmeséket ma is élvezhetjük? Soroljátok fel a legjelentősebb népmesegyüjtőket! (Arany László, Benedek Elek, Berze Nagy Já-	Irányitott beszélgetés.

nos, Kolozsvári-Grandpierre Emil, Illyés Gyula).

Ti már nagyon sok népmesét olvastatok. A paravánon népmeséket ábrázoló képeket (illusztrációk Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese cimü könyvéből) láthattok. Találjátok ki, melyik mesét ábrázolják a rajzok!

A paravánon illusztrációk Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese cimü müvéből (melléklet).

1. Nyakigláb, Csupaháj és Málészáj
2. Tündérszép Ilona és Árgyilus
3. A róka, a medve és a szegény ember
4. A háromágu tölgyfa tündére
5. Három kivánság
6. Rózsa és Ibolya

Ismert mesekönyveket mutatok fel, melyik az a mesegyüjtemény, amelyben mümeséket találunk?

Andersen legszebb meséi
Arany László: Magyar népmesék
Benedek Elek: Többsincs királyfi
Berze Nagy János: A bübájos lakat
Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese
Kolozsvári-Grandpierre Emil: A lóvátett sárkány

Hallgassuk meg hanglemezről Andersen meséi közül A császár uj ruhája cimü mesét.

Hanglemez: Andersen meséi.

IV. A mesebeli hősöknek általában három próbát kell kiállniuk. A következő játékunkban nektek is három próbát kell teljesitenetek.

1. próba

Melyik mesében fordulnak elő a következő tárgyak?

1. ágyugolyó	Münchhausen vidám kalandjai
2. üvegkoporsó	Hófehérke
3. lud	Ludas Matyi
4. orsó	Csipkerózsika
5. báli cipő	Hamupipőke
6. kis karkosár ételtel	Piroska és a farkas

7. péklapát	Jancsi és Juliska
8. sajt	A holló és a róka
9. régi lámpa	Aladdin és a csodalámpa

2. próba

Mely müből származnak a következő idézetek?

10. "Szézám, nyilj ki!"
(Ali baba és a negyven rabló)

11. "Forró vizet a kopaszra!"
(A kismalac és a farkasok)

12. "Nincs is ruha a császáron!"
(A császár uj ruhája)

13. "Mondd meg nékem, kis tükröm, ki a legszebb a földön?"
(Hófehérke)

14. "- Hát most mit akar a te feleséged?
- Királyné szeretne lenni, palotában lakni."
(Az öreg halász és a nagyravágyó felesége)

15. "Lám megmondtam, a tizenkettedik szobába be ne menj."
(Az égigérő fa)

3. próba

Melyik meséskönyvben találhatók az első két próba során megfejtett mesék?

A gyerekek az elhangzó könyveket megkeresik a polcon.

1. Münchhausen vidám kalandjai - Bürger: Münchhausen vidám kalandjai

2. Hófehérke - Grimm legszebb meséi

3. Ludas Matyi - Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese

4. Csipkerózsika - Grimm legszebb meséi

5. Hamupipőke - Grimm legszebb meséi

6. Piroska és a farkas - Grimm legszebb meséi

7. Jancsi és Juliska - Grimm legszebb meséi

8. A holló és a róka - Rónay György: A holló és a róka

9. Aladdin és a csodalámpa - Az ezeregyéjszaka legszebb meséi

10. Ali baba és a negyven rabló - Az ezeregyéjszaka legszebb meséi

11. A kismalac és a farkasok - Arany László: Magyar népmesék

12. A császár uj ruhája - Andersen legszebb meséi

13. Hófehérke - Grimm legszebb meséi

14. Az öreg halász és a nagyravágyó felesége - Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese

15. Az égigérő fa - Benedek Elek: A kék liliom

V. A próbákat sikeresen teljesitették. Jutalmul megnézzük diafilmen A só cimü magyar népmesét.

Diafilm: A só (hangositott)

Felhasznált irodalom

Andersen legszebb meséi. Bp. 1978, Móra Kiadó.

Arany László: Magyar népmesék. Bp. 1983, Móra Kiadó.

Benedek Elek: A kék liliom és más mesék. Bp. - Uzsgorod, 1977, Móra Kiadó - Kárpáti Kiadó.

Benedek Elek: Többsincs királyfi és más mesék. Bp. 1981, Móra Kiadó.

Berze Nagy János: A bübájos lakat. Magyar népmesék. Bp. 1980, Móra Kiadó.

Bürger, G. A.: Münchhausen vidám kalandjai. Bratislava - Bp. 1979, Mladé letá - Móra Kiadó.

Az ezeregyéjszaka legszebb meséi. Bp. 1974, Móra Kiadó.

Grimm legszebb meséi. Bp. 1983, Móra Kiadó.

Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese. Bp. 1977, Móra Kiadó.

Kolozsvári-Grandpierre Emil: A lóvátett sárkány. Bp. 1983, Magvető.

Rónay György: A holló és a róka. Állatmesék a világirodalomból. Bp. 1977, Móra Kiadó.

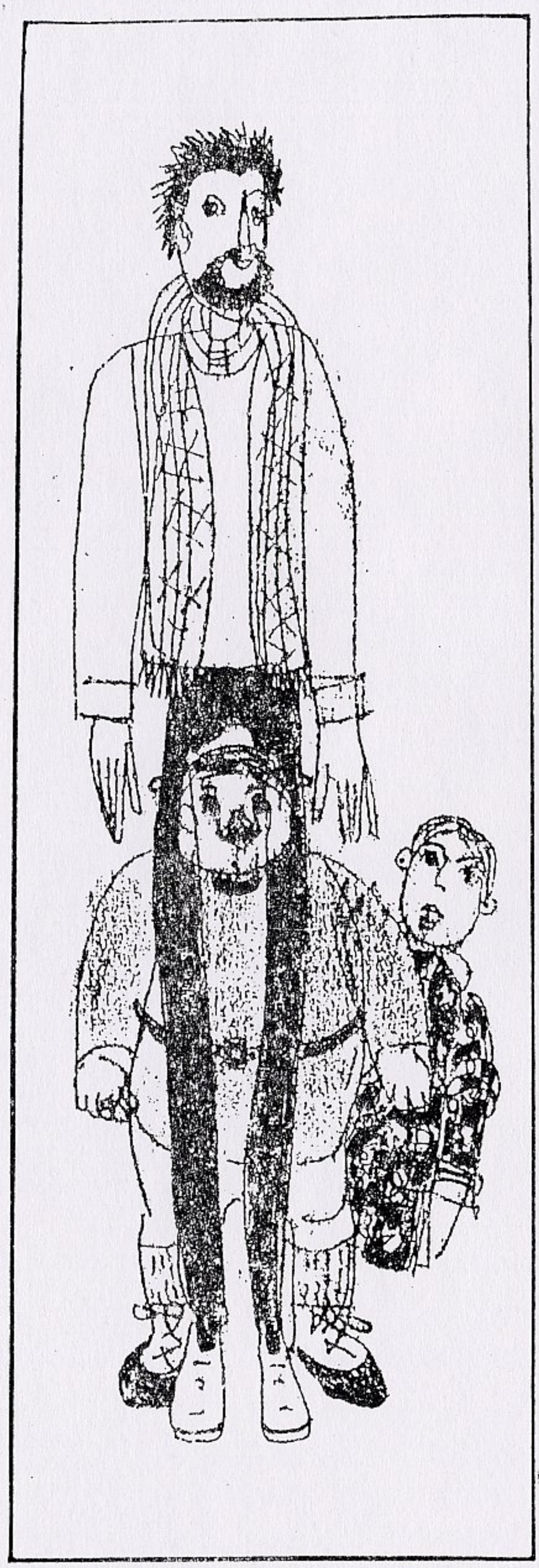

1

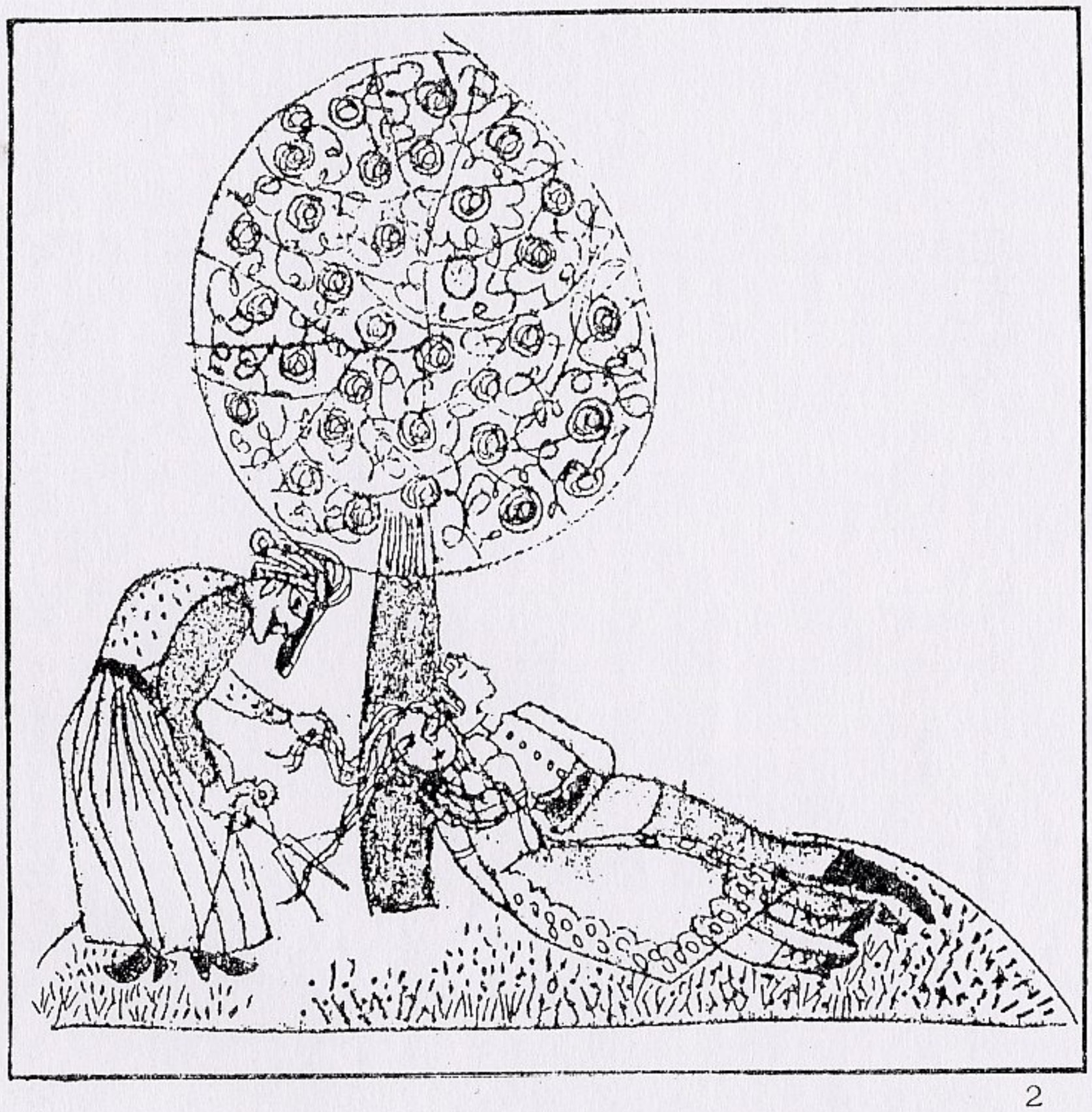

2

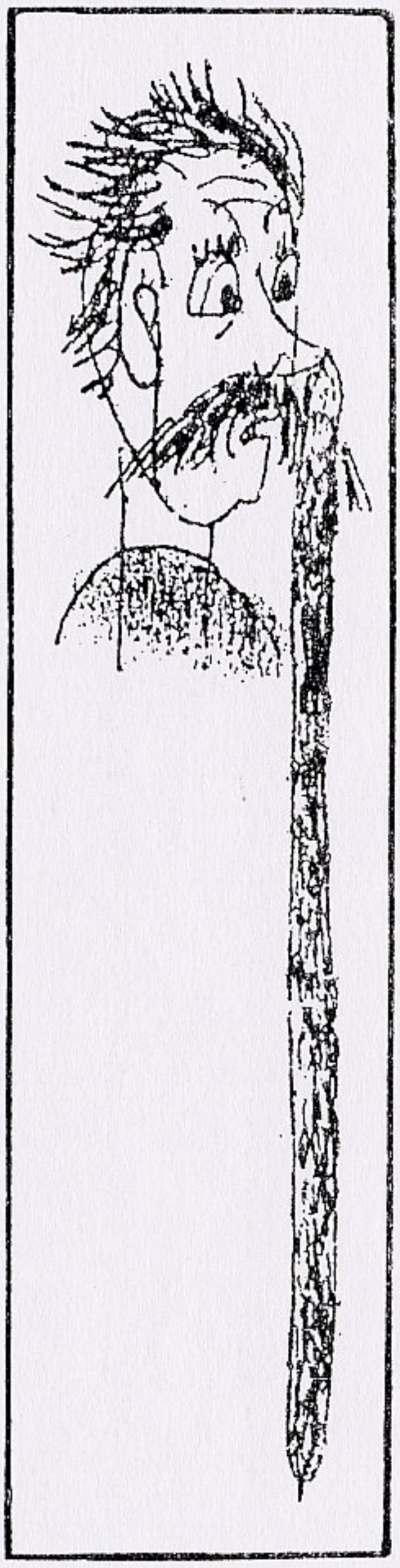

5

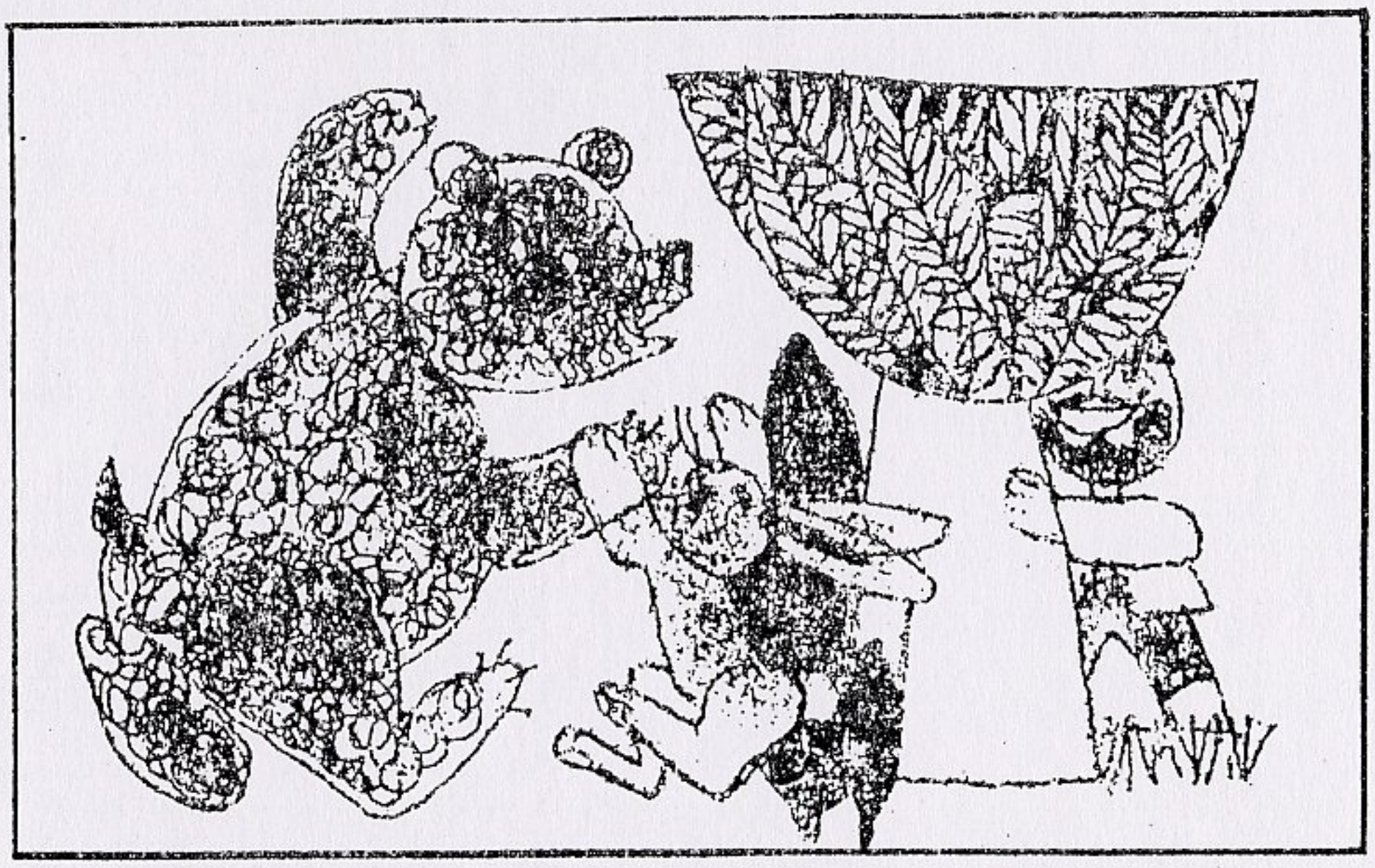

3

4

6

"Az alma egyetlen felét
egésznek megjelenti
minden tükör, s mi így egész,
iker felekre ejti."

(Kiss Anna: Tükör)

A TAVASZ HIRNÖKEI

FOGLALKOZÁS 2. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

ismerkedés a tavaszi virágokkal, kiegészités a környezetismereti tananyaghoz.

Szemléltetés

hanglemez: Vitai Ildikó: A mesebeli madár, dia: Bábvirágok. Képek a mellékletben.

A foglalkozás menete	Módszerek, eszközök
I. Nem árulom el a foglalkozás cimét, figyeljetek Szabó Lőrinc versére, s próbáljátok kitalálni.	
Szabó Lőrinc: Vasárnap	Felolvasás.
Az éjszaka tündér kezével kihimezte a réteket. Jó reggelt, gyönyörü vasárnap Jó reggelt, virágok, füvek! Jó reggelt! - mondom jobbra-balra, minden virágnak köszönök, látogatóban vagyok én itt ezer kis ismerős között.	
A versből sikerült megfejteni, foglalkozásunk témája ma a tavaszi virágok.	
Hallgassatok meg egy mesét a tavasz hirnökeiről! Molnár Andrea: Mese a feledékeny tavaszról.	Felolvasás: Hárs László: Csupa uj mese. 181. p. Melléklet.
II. Ismerkedjünk meg mi is a tavasz hirnökeivel! Bemutatkoznak nektek a virágok a segitségetekkel.	Játék a virág részeivel.
Minden csoport kap egy boritékot, amiben különböző virágok részei találhatók. Amig a gyerekek a kapott boritékból összerakják a virágokat, aközben találós kérdéseket teszünk fel nekik. Ha ráismernek saját virágjukra, akkor jelentkezés alapján feltüzhetik a paravánra, a már összeállitott virágot. Va-	

lamennyi virág feltüzése után meghatározzuk a virágok nevét, mikor és hol nyilnak.

Találós kérdések

A bokorhoz szól a szél:
Szines ruhát szeretnél?
Nem szeretnék szól,
Szép a ruhám, rám van szabva
Szürke bársony mellényem
Semmiért sem cserélem.
(barka)

Olvadj hó, olvadj hó
Kivirulni lenne jó.
Fehér ruhám lassan készül
Napsugár jöjj segitségül
A nők napja közeleg
A virágok köszöntőjük én legyek.
(hóvirág)

Lila ünneplőm
varrják tavaszra
óh, be kibujnék
a meleg napra.
(ibolya)

A barka bontja
bimbóit régen
nyitnék már nyitnék
a fák tövében.

Kis kertemben királylány,
szines, mint a szivárvány,
szirma bolyhos bársonya
piros pillék vánkosa.
Arcocskája rád nevet...
találd el, hogy ki lehet!
(árvácska)

Sárga berek, sárga alkony,
sárga virág nyit a parton,
s mintha pletykás tündér volna
hirül adja: itt a gólya.
(gólyahir)

Pompás rokonaim virágos kertekben
élnek.
Én erdős, bokros réteken lakom,
és a napsugártól kaptam a szinem.
(kankalin)

Az én nevem biztosan nem felejted el:
Virágos kertekben találkozhatunk.
Májusban, mikor az égbolt kék, mint a
szemem.
(nefelejcs)

Velem már biztosan találkoztál.
Mikor beteg voltál, jó illatu aranyos teámmal gyógyitgattalak.
Megismersz?
(kamilla)

Van egy virág, jól ismerem,
szurós tövis között terem.
Hajnalpiros a levele
mondjátok meg, mi a neve!
(rózsa)

A fel nem ismert virágokat könyvből, képről felmutatjuk.

III. Mi a virág? (Meghatározás.)
"A virág a növény egyik része. Legtöbbször szines és illatos. A virágból fejlődik ki a termés, a mag. Tavasszal a fák és a bokrok virágoznak. A virágokban virágpor van. A virágport méhek, darazsak áthordják az egyik virágból a másik virágba: beporozzák a virágot. A beporzott virágból lesz a gyümölcs."

Lexikonhasználat. Ablakzsiráf. 155. p.

A virág a legszebb, legcsodálatosabb teremtmény, amellyel a természet megajándékozott bennünket. Sokféle alakjuk csodálatos szinük, édes illatuk barátainkká avatják a virágokat. A boldogság hirnökeinek is mondhatjuk, ott vannak ünnepeinken, elmondhatjuk, hogy az ember kisérői a bölcsőtől a koporsóig.

Közlés.

Mondjatok példákat, mikor, kinek ajándékozunk virágot?
(Nőnap, anyák napja, pedagógusnap, születésnap, névnap stb.)

Ismerjük-e eléggé a virágokat? Milyen részekből tevődik össze a virág?

Egy szál virág részeit találjátok a nagy boritékban. A paravánon rakjuk össze a virágot (pipacs)!

A virág részei tehát: gyökér, szár, levél, szirom.

Miben különböznek a virágok egymástól?

Irányitott beszélgetés.

A virágok igen változatosak. Az egyik kicsi, a másik nagy. Az egyik élénk szinü, a másik halovány. Ennek kellemes az illata, amannak nincsen szaga. Nem egyszerre nyilnak.

Igazán szeretnétek megismerni a virágokat? Akkor most bemutatkoznak nektek hanglemezről is. Hallgassuk meg Horgas Béla: Virágforgó cimü verscsokrát Vitai Ildikó előadásában!

Hanglemez: Vitai Ildikó: Mesebeli madár.

IV. Ha többet akarnátok tudni a virágokról, milyen könyvekben nézhetnétek utána?

Ide készitettem két könyvet. Vadvirágok 1-2. Disznövények (Buvár zsebkönyvek).

Ezeket a könyveket a lexikonhoz hasonlóan használjuk, a könyvek végén találjátok a betürendes mutatót. Keressétek meg a virágok nevét, a mellette levő szám mutatja, hogy hányadik oldalon találod a virágot. A kirakott virágokat megkeressük. Olvassátok el, mi ujat tudtatok meg ezekről a növényekről. Néhányat felolvasnak a gyerekek.

Észrevettétek ugye, hogy a virág neve után zárójelben idegen szó áll. Ezek a virágok tudományos, latin nevei. Azért van rájuk szükség, hogy az egész világon egyforma neve is legyen a virágoknak, hiszen egy-egy virágot más vidéken másképpen neveznek. Például: bab - paszuly.

Tudunk olyanról is, hogy nemcsak a virágokat hivják virágnéven, hanem kislányokat, kisfiukat is. Ibolya, Rózsa, Gyöngyi, Jácint, Hajnalka.

Felsorolás.

Elővarázsoltuk a virágoskertet, de mi szükséges ahhoz, hogy a virágok ezer szinben pompázzanak?

Melegre, vizre, fényre van szükségük, Tüzzétek a paravánra a virág mellé a napot és az esőt? Még egy nagyon fontos dolog szükséges a virágok szá-

Felolvasás: Móra Ferenc: Hol volt, hol nem volt. 167-168. p.

mára, de ezt mesélje el Móra Ferenc: A virágok panasza cimü elbeszélése.

Melléklet.

V. Régen a gyerekek nemcsak gyönyörködtek a játékokban, hanem sokféle játékot is készitettek a virágokból (buzavirágkoszoru, gyermekláncfüből nyaklánc, csutkababa stb.) Nézzétek meg diafilmen, milyen érdekes játékok készülhetnek virágokból, növényekből!

Dia: Bábvirágok.

Felhasznált irodalom:

Ablak-zsiráf. Képes gyermeklexikon. Bp. 1976, Móra Kiadó.

Csupa uj mese. Negyvenkilenc uj magyar mese. Antológia, Bp. 1976. Móra Kiadó.

Debreczy Zsolt: Disznövények. Bp. 1973, Móra Kiadó.

Lantos Ferenc: Rokon világok. Természetről és müvészetről a gyerekeknek. Bp. 1980, Móra Kiadó.

Móra Ferenc: Hol volt, hol nem volt. Mesék. Bp. 1956, Ifjusági Kiadó.

Németh Ferenc: 88 szines oldal a tavaszi vadvirágokról. Bp. 1984, Mezőgazdasági Könyvkiadó.

Nobel: Kirándulás Növényországba. Bp. 1964, Móra Kiadó.

Richter Ilona: Virágok. Bp. 1984, Minerva.

Vadvirágok. Bp. 1978. Móra Kiadó. 1. köt., 2. köt.

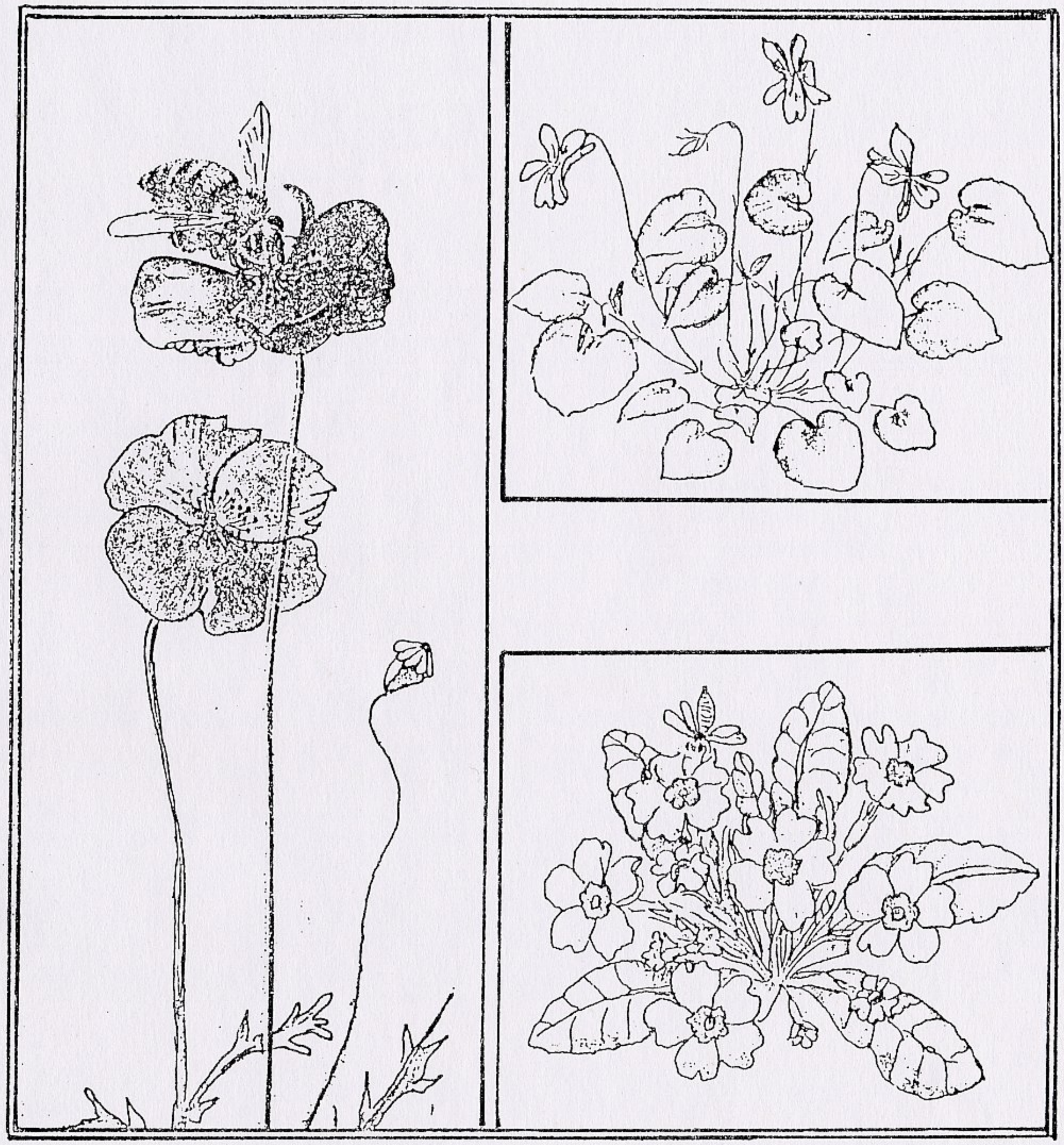

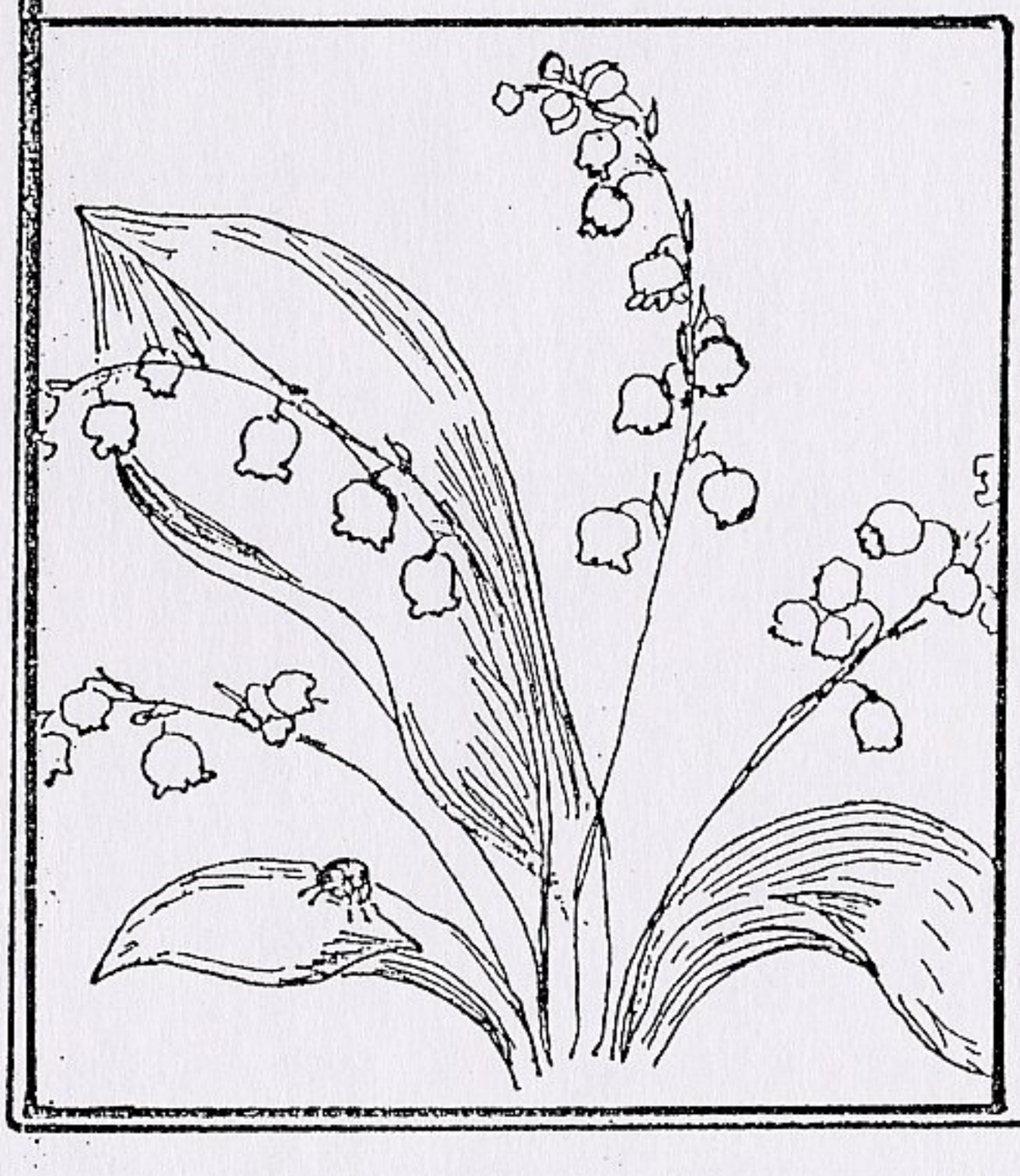

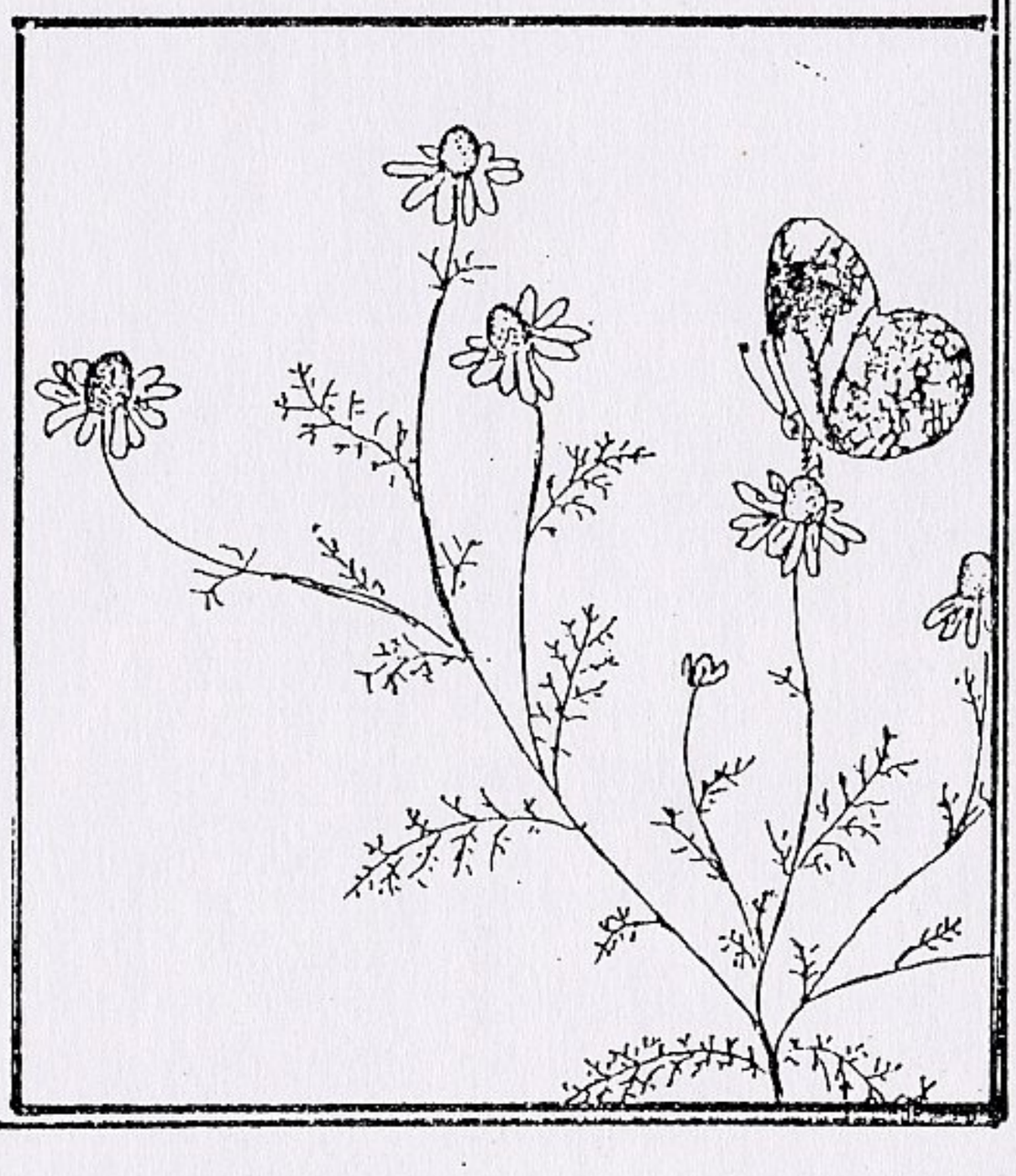

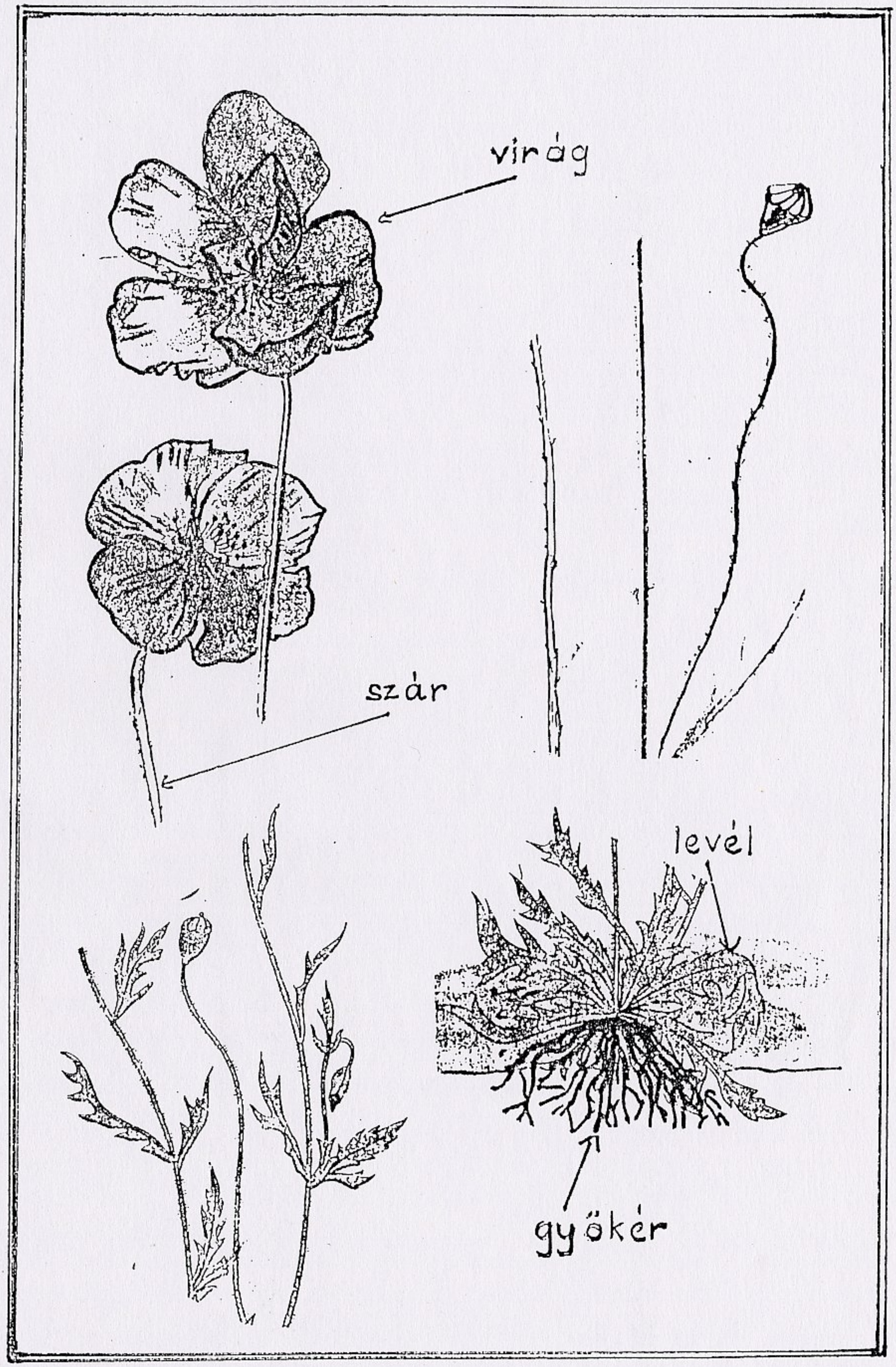
virág
szár
levél
gyökér

MOLNÁR ANDREA

MESE A FELEDÉKENY TAVASZRÓL

A Forrás gyémántos vonójával muzsikált egy szikla tetején. Erre a csodálatos dalra ébredezni kezdett a Tavasz. Igaz, még igen álmosan pislogott, de azért elindult a hang irányába. Fel is frissült nyomban, amint megfürdött a muzsikáló Forrás habjaiban. Majd gyorsan magára öltötte a ruháját, kibontotta sugárhaját, és mint egy óriás pillangó, kiröppent a rétre. Amint azonban körülnézett ott, kis hija, hogy el nem pityeredett, mert a kegyetlen Tél lehelete még ott dermedt a füszálakon.

- Jaj de fehérek vagytok, kedveseim! Vajon most mit tegyek?! - kiáltotta a Tavasz kétségbeesetten. - Hiszen nincs még annyi erőm, hogy lefujjam minden egyes füszálról, minden ágról a Telet!

Már éppen visszaindult nagy busan, hogy a Naphoz bujva egy kissé átmelegedjen, amikor az erdei ösvényen egy öreganyókát pillantott meg, aki rőzsét vitt a hátán, közeli kis házikójába. Olyan árván bandukolt szegény, mint akinek senkije sincs ezen a világon. Erre aztán a Tavasz meleg sugarával máris táncba kezdett az anyóka kendőjén, görnyedt hátán, fáradt kezén.

- Nicsak! - örvendezett az öreganyó. - Itt a Tavasz! Talán már nem is kell sokáig fagyoskodnom. S milyen kedvesen simogat, mintha csak mindenki körém gyülne, mindenki, aki oly távol van tőlem.

Aztán feltekintett az égre, s szinte hinni sem akarta, hogy maga a Tavasz röppen felette. De aztán mégis felbátorodott, és igy szólt hozzá:

- Köszönöm jóságodat, köszönöm, hogy átmelegiletted dermedt csontjaimat. De engedd meg, hogy megkérdezzem: hol maradt szépséges ruhádról, napsugár-hajadról a hóvirág, az ibolya és a többi virág?

S ekkor tekintett végig önmagán a Tavasz. Rémülten vette észre, hogy hajnalban a nagy kapkodásban mind-mind odahaza, a hótakarója alatt felejtette hirnökeit, a hóvirágokat és kökörcsineket.

- Milyen bölcs vagy te, nénikém - mondta hálásan. S még egyszer ugy ráboritotta sugárhaját az anyókára, hogy az egyszeriben elfelejtette, hogy valaha is fagyoskodott.

"Most már tudom, miért nem rázta le magáról jégbilincsét fü, fa, bokor!" - gondolta a Tavasz.

Elszégyellte magát feledékenységéért, és gyorsan hazarohant. Hótakarója alól előbüvölte a hóvirágokat és ibolyákat. A karjába ölelte valamennyit, s a föld fölé lebbent. Könnyü fátyla mint lenge pára uszott-lebegett utána. Amerre csak elrepült, mindenfelé széthintette a hóvirágokat és ibolyákat. Most már bezzeg megismerték a mezőkön a füszálak, hogy itt a rügyfakasztó, virágnyitó Tavasz. Boldogan integettek neki, s a harmatcseppek ugy tündököltek rajtuk, mint az örömkönnyek. A fák, bokrok is kibontották leveleiket, s ugy lengették feléje, mintha apró zöld zászlókkal üdvözölnék mindenfelől.

A jószivü, de feledékeny Tavasz aztán utolsó virágait is odaadta a földnek, de az öreganyóról sem feledkezett meg, aki figyelmeztette a mulasztásra. Olyan csodálatossá varázsolta hálából a kertjét, hogy arról már csak a legszebb mesék mesélhetnek.

MÓRA FERENC:
A VIRÁGOK PANASZA

Egyszer május elsejének estéjén kint ültem a ligetben. Már akkor nem járt ott senki. Nagy csönd volt, csak a fülemile dalolgatott a fészkén. A fák és bokrok elkezdtek beszélgetni, mert azt hitték, nem hallja őket senki.

Elsőnek az öreg tölgyfa szólalt meg:

- Szép volt az a május elseje. Örültem annak a sok embernek, aki meglátogatott bennünket. Milyen piros volt az arcuk, hogy ragyogott a szemök! Szeretném, ha mindig május elseje volna.

- Könnyü neked - sóhajtott az orgonabokor. - Neked még nincs virágod, a leveleid is csak most kezdenek kibujni. De nézd meg, hogy megszaggattak engem!

- Nekem még a ki sem nyilt bimbóimat is letépték - panaszkodott a jószagu jázminbokor.

A galagonyabokor is megszólalt:

- Én a virágaimat nem is sajnálom, de a gallyaimat is mind összetörték. Még a jövő tavaszra sem tudok virágot nyitni.

A fejem fölött egy hólabdabokor nyöszörgött!

- Engem két kézzel tépdesett meg egy fiu, szétszaggatta virágaimat is belataposta a homokba.

Az ut szélén egy fiatal madárcseresznyefa sirdogált:

- Engem tövestől kitéptek és elhajitottak. Pedig én nem bántottam senkit. Madárfészket ringattam a karjaimon. Mért kellett engem megölni?

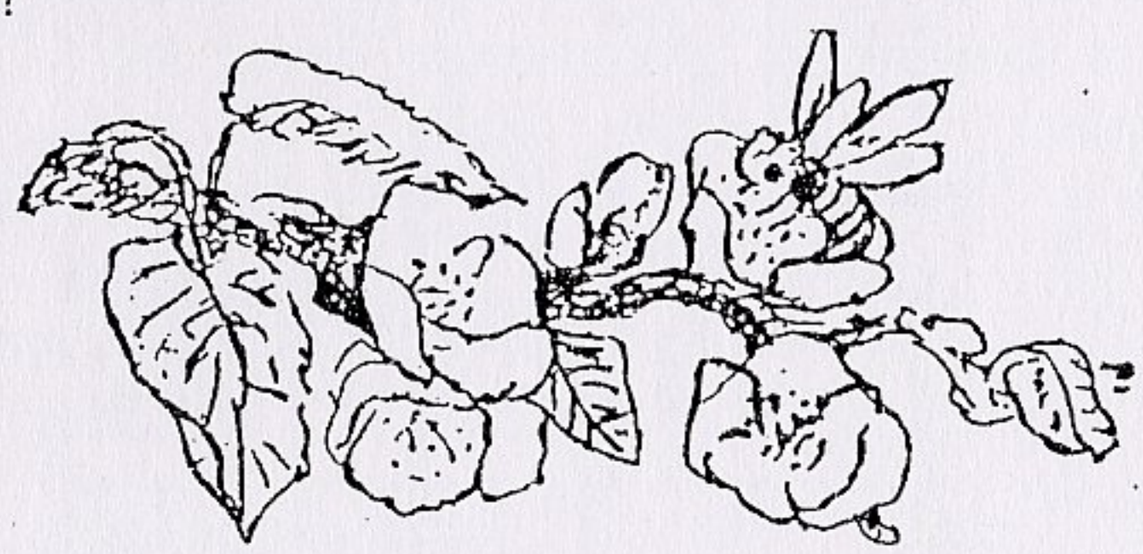

Senki se tudott felelni a haldokló fácskának.

De én megfogadtam neki, meg a többieknek, hogy pártjukat fogom a gyermekeknél. Meg is teszem. Megkérlek mindnyájatokat, hogy ne bántsátok a virágos fákat és bokrokat! Örülhettek a tavasznak ugy is, ha nem tesztek kárt az Isten legártatlanabb teremtéseiben. A sétaterek fái és bokrai arra valók, hogy az is örömét találhassa bennük, akinek nincsen kertje. Szeressétek a virágot s ne csak ti ne bántsátok őket, de ne is engedjétek meg pajkos társaitoknak se!

Jusson esztekbe Petőfi Sándor költeménye:

"Szeresd a virágot
És ne féltsd szivedet,
Mert ki ezt szereti
Rossz ember nem lehet!"

Aki jó gyerek, meghallgatja kérésemet.

KARÁCSONY A MÜVÉSZETEKBEN
KOMPLEX FOGLALKOZÁS 4. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

a karácsony megjelenése zenében, képzőmüvészetben és az irodalomban.

Szemléltetés

hanglemez: Andersen meséi, Kaláka, Zenehallgatás az általános iskola 1-2. osztálya számára, dia: Téli berek.

A foglalkozás menete

I. Idézzük fel karácsonyi dalokkal az ünnepi hangulatot!

Gazdag Erzsi: Hull a hó
Petneki Jenő: A zöld fenyőfa
Kiskarácsony, nagykarácsony
József Attila: Betlehemi királyok

II. Nézegessük most meg képzőmüvészeti albumokban, hogyan ábrázolták a festők a karácsonyt!

Karácsony a festészetben
Csók István-album
Rippl-Rónai József-album

A festészetben is, mint valamennyi müvészetben, az évszázadok során a karácsonyt ábrázoló képek témája változott. Ezt a változást nagyon szépen kiséri nyomon Simon Gy. Ferenc: Karácsonyi legenda cimü ismertetője, amely a Képes Ujság 1979. december 22-i számában jelent meg.

"Csók István az egyik legszebb festményén, a "Züzü karácsonyá"-n hatalmas karácsonyfával, s játékbabái között üldögélő kislánnyal az élet szépségéről, jövőbeli reményeiről szól: 1912-ben. Nagy öröm, nagy boldogság, nagy-nagy békesség honol ezen a képen. Pedig két év mulva dörögtek a fegyverek, lángba borult a világ: nem a béke, hanem az első világháboru várt az emberiségre.

Módszerek, eszközök

Hanglemez: Zenehallgatás az általános iskola 1-2. osztálya számára, Kaláka.

Felolvasás, értelmezés.

Ma már a karácsony mindnyájunk számára az emberi szeretet és a béke ünnepe.

Karácsonykor "karácsonyfát" (fenyőfát) állitunk fel otthon, és ajándékokkal kedveskedünk családtagjainknak, barátainknak. A karácsonyfa-állitás szokása Magyarországon csak az 1840-es években terjedt el. A karácsonyi ajándékozás viszont régebbi keletü. Már Mátyás király udvarában ajándékot adtak egymásnak az emberek karácsonykor.

A karácsonyfa akkor szép, ha a gyertyák fénye bevilágitja, s csillognak rajta a diszek. A mi karácsonyaink békések, boldogok, de nem minden gyereknek, s nem mindig volt ilyen szép ez az ünnep.

Hallgassunk meg egy mesét arról, milyen volt régen a szegény gyerekek élete! Andersen: A két gyertya.

Hanglemez: Andersen meséi.

Mit gondoltok, milyen lehetett a mesében szereplő gyerekek karácsonya?

Irányitott beszélgetés.

V. Térjünk vissza mai életünkhöz, befejezésül nézzük meg diafilmen, hogyan töltötték a téli vakációt, a karácsonyt Fekete István hősei, Tutajos és Bütyök a Kis-Balatonnál, a berekben.

Dia: Téli berek.

A téli szünidőben olvassátok el Fekete István: Téli berek cimü regényét, s rajzoljátok le a regény legemlékezetesebb részleteit. A rajzokból a következő foglalkozáson "összeállitjuk" Fekete István müvét.

Könyvajánlás.

Felhasznált irodalom

Fekete István: Téli berek. Bp. 1984, Móra Kiadó.

Genthon István: Rippl-Rónai József. Album. Bp. 1977, Corvina.

Karácsony a festészetben. Bp. 1973, Corvina.

Képes Ujság, 1979. 50-51. sz. 2-3. p.

Kincskereső, 1980-1983. decemberi számok.

Székely András: Csók István. Album. Bp. 1977, Corvina.

KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK,
KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLATI ISMERETEK

"...jól csak a szivével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan."

(Saint-Exupéry: A kis herceg)

A. A. MILNE: MICIMACKÓ

FOGLALKOZÁS 5. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

Milne: Micimackó cimü könyve alapján a gyerekek esztétikai érzékenységének fokozása (irodalom + zene + rajz). Könyv- és könyvtárhasználati ismeretek: katalógushasználat, szabadpolcos állomány elhelyezése, kézikönyvhasználat.

Szemléltetés

feladatlapok, versek, rajzok, "térkép"; hanglemez: Bartók Béla: Gyermekeknek 1. füzet, Bartók Béla: Medvetánc (részlet), Halász Judit: Kép a tükörben, Koncz Zsuzsa: Kis virág, Milne: Micimackó (részlet).

A foglalkozás menete

I. Hallgassuk meg bevezetőül Micimackó dalát Koncz Zsuzsa előadásában!

Hangulati előkészitésként három zenei részlettel és három verses könyvvel ismerkedjünk meg, melyek tartalmilag és hangulatilag kapcsolódnak a Micimackóhoz.

A müvek bemutatásához feladatok kapcsolódnak. A feladatlapok kérdései feltételezik a raktári rend ismeretét, a kézikönyvek és a katalógusok használatát.

Zenei részletek: Bartók Béla: Medvetánc; Bartók Béla: Gyermekeknek 1. füzet; Saint-Säens: Az állatok farsangja - Az oroszlán királyi indulója.

Verses könyvek: Devecseri Gábor: Állatkerti utmutató; József Attila: Lángos csillag.

A müvekhez kapcsolódó feladatok:

1. Saint-Säens, francia zeneszerző. Kézikönyvek segitségével válaszoljatok a következő kérdésekre: Mikor élt Saint-Säens? Melyik magyar zeneszerzővel volt kapcsolata?

Módszerek, eszközök

Hanglemez: Koncz Zsuzsa: Kis virág

A feladatokat a gyerekek 5-6 fős csoportokban oldják meg.

2. Bartók Béla, magyar zeneszerző. Kérdések: Mit tudtok Bartók Béláról? Keressetek képet Gyermekeknek cimü zongoradarabjairól!

Zenei lexikon 1. kötet.

3. A meghallgatott zenei részletek illenek a Micimackó meséjéhez. Miért? Mi a témájuk? Hogyan jeleniti meg a zene az egyes állatokat?

4. Keressétek meg a polcon Devecseri Gábor: Állatkerti utmutató cimü müvét! A hallott zenei részletek közül melyik illik a versekhez? (Bartók: Medvetánc; Saint-Säens: Az állatok farsangja.)

Hanglemez: Halász Judit: Kép a tükörben.

5. Olvassátok el József Attila: Medvetánc cimü versét! Melyik zenei részlet kapcsolódik ehhez a költeményhez? (Bartók Béla: Medvetánc.)

6. Keressétek meg a polcon Milne: Hatévesek lettünk cimü müvét! Melyik verssel kapcsolódik a Micimackóhoz ez a kötet? A hallott zenei részletek közül melyik illik a versekhez? (Bartók: Gyermekeknek.)

Ajánlott könyvek a feladatok megoldásához: Bartók Béla: 1881-1945. Dokumentumok. Bp. 1980, FSZEK. Bartók Béla: Képeskönyv gyermekeknek. Bp. 1964, Zenemükiadó. Zenei lexikon 1-3. köt. Bp. 1965, Zenemükiadó.

II. A következő játékból kiderül, mennyire ismeritek Milne könyvét, ki olvasta a Micimackót?

Mielőtt a játékot elkezdenénk, beszélgessünk arról, hogy a könyvnek melyek azok a részei, amelyek a könyvvel való ismerkedésben szerepet játszanak?

Ha egy könyvről meg akarjuk tudni, hogy miről szól, mi a témája, a tartalomjegyzéket lapozzuk fel. A szakkönyvekhez (a szépirodalmi müvekhez ritkán) mutatók is készülnek, melyek segitik a könyvben való tájékozódást. A "Micimackóban" a könyv elején és végén található "térkép" tölti be a mutató szerepét.

A tartalomjegyzék szerepe a szépirodalomban és a szakirodalomban.

A játék első részeként a csoportok egy-egy térképet kapnak. Feladat lesz, hogy a képek mellé irják oda, hogy kit illetve mit ábrázol.

A térkép a mellékletben.

A könyvismeretet felmérő játékunk másik része: A könyv egyes fejezetei keresik a bennük szereplő személyeket, események rajzát, és a bennük előforduló verseket.

1-2. csoport tagjai egyenként felolvassák a fejezetcimeket.

3-4. csoport olvassa az egyes fejezetekhez tartozó verseket.

5-6. csoport tagjai pedig a rajzok alapján kapcsolódnak az egyes fejezetekhez és versekhez.

(A játék a könyv ismerete nélkül sem válik érdektelenné, ha az összetartozó verseket és képeket azonos jellel (színes forma vagy számozás) megjelöljük.

A gyerekek között kiosztjuk a verseket és a rajzokat.

III. Bizonyára ti is megszerettétek a Micimackóban szereplő állatokat. A főhős mellett az egyik legkedvesebb állat Füles.

Hallgassuk most meg hanglemezről a Micimackó kuckót épít Füles számára cimü fejezetet!

Hanglemez: Milne: Micimackó (részlet).

Rajzoljátok le a lemezről hallott fejezetet!

Rajzlap, rajzeszközök.

IV. Otthon meséljétek tovább a Micimackót! Egészitsétek ki egy fejezettel a Micimackó történetét! A következő foglalkozásunkon összeállitjuk "könyvünket" Micimackó hőstetteiről.

V. Befejezésül énekeljük együtt a Micimackó cimü dalt Halász Jutkával.

Hanglemez: Halász Judit: Kép a tükörben.

Felhasznált irodalom

Ami a szivedet nyomja. Mai svéd gyermekversek. Bp. 1982. Móra Kiadó.

Bartók Béla. 1881-1945. Dokumentumok. Bp. 1980, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár.

Bartók Béla: Képeskönyv gyermekeknek. Bp. 1964, Zenemükiadó.

Devecseri Gábor: Állatkerti utmutató. Bp. 1977, Móra Kiadó.

A. A. Milne: Hatévesek lettünk. Bp. 1977, Móra Kiadó.

A. A. Milne: Micimackó. Bp. 1976, Móra Kiadó.

Zenei lexikon 1-3. köt. Bp. 1965, Zenemükiadó.

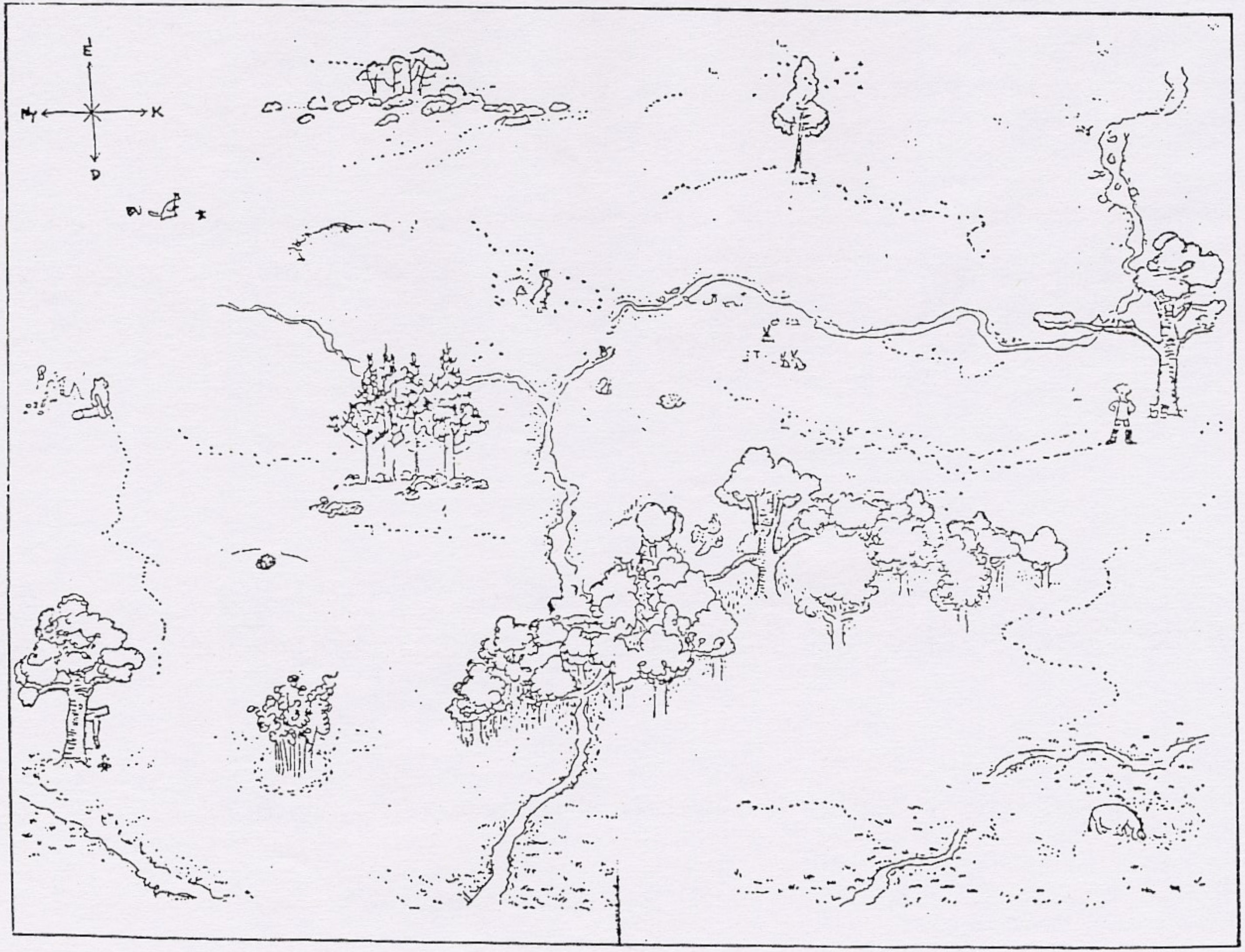
E
M
K
D

MEGFEJTÉS!

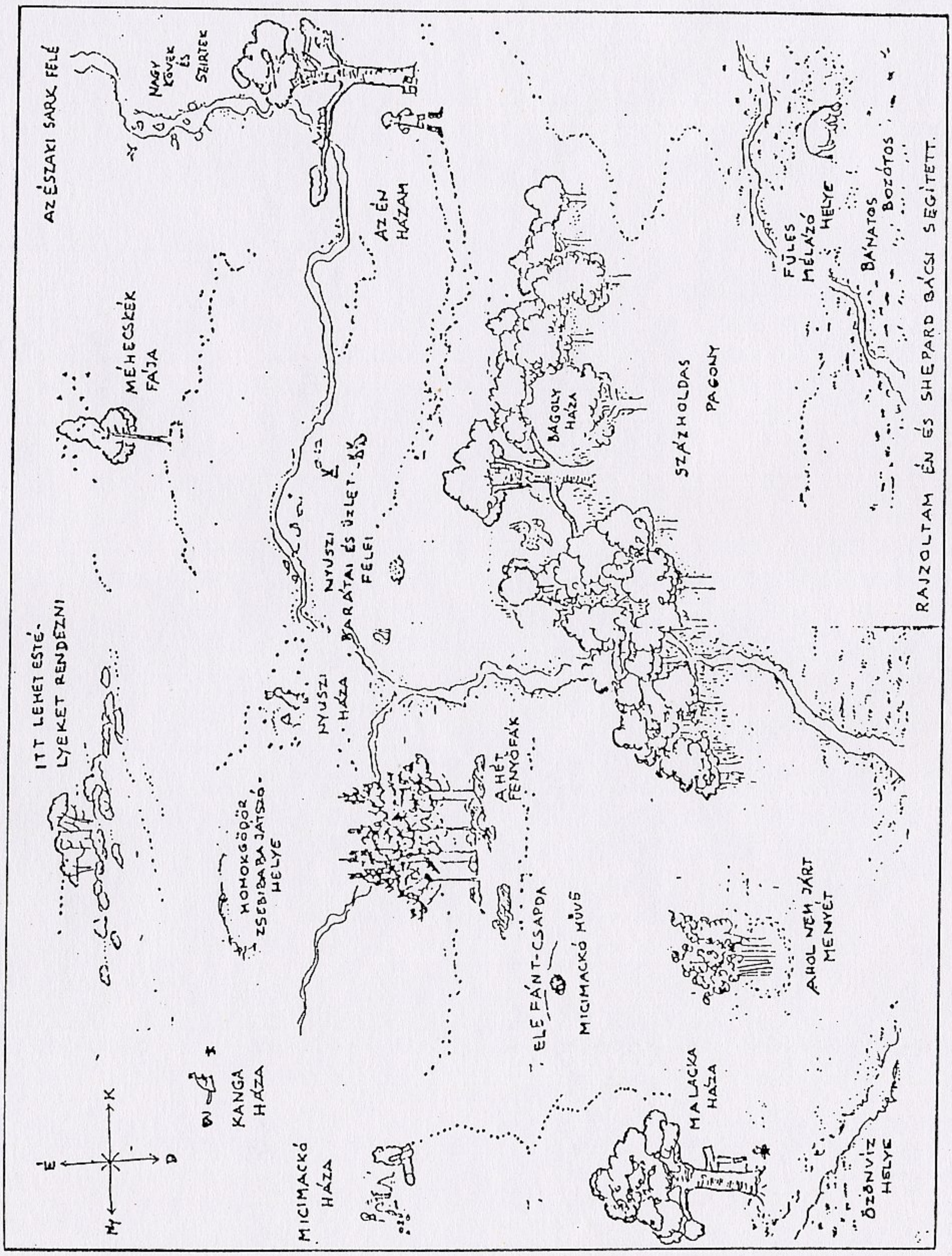
AZ ÉSZAKI SARK FELÉ
NAGY KÖVEK ÉS SZIRTEK
MÉHECSKÉK FÁJA
AZ ÉN HÁZAM
ITT LEHET ESTÉ-LYEKET RENDEZNI
NYUSZI BARÁTAI ÉS ÜZLET-FELEI
NYUSZI HÁZA
BAGOLY HÁZA
SZÁZHOLDAS PAGONY
FÜLES MÉLÁZÓ HELYE
BANATOS BOZÓTOS
RAJZOLTAM ÉN ÉS SHEPARD BÁCSI SEGÍTETT.
HÉT FENYŐFÁK
MOMOKGÖDÖR ZSEBIBABA JÁTSZÓ-HELYE
ELEFÁNT-CSAPDA
MICIMACKÓ MŰVE
AHOL NEM JÁRT MENYÉT
KANGA HÁZA
MICIMACKÓ HÁZA
MALACKA HÁZA
ÖZÖNVÍZ HELYE
K
D
E
NY

P. L. TRAVERS: A CSUDÁLATOS MARY
FOGLALKOZÁS 5. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

A mü eszmeiségének feltárása, valóságos és csodás elemek a regényben. Mary Poppins varázsa. A szépirodalom és az ismeretterjesztő irodalom kapcsolata. Könyv- és könyvtárhasználati ismeretek: a könyvtári betürend, a szabadpolcos állomány elhelyezése, könyvismertetés.

Szemléltetés

Hanglemez: Halász Judit: Kép a tükörben; Karácsonyi dalok; Beethoven: IX. szimfónia - Finálé (részlet); földgömb.

A foglalkozás menete

	Módszerek, eszközök
I. Foglalkozásunk témáját ismét egy dallal idézzük fel, hallgassuk meg Halász Jutka előadásában a Csudálatos Maryt.	
Vegyétek le a polcról Travers könyvét és Milne: Micimackó cimü kötetét!	Tájékozódás a szabadpolcos állományban.
Hogyan találtatok rá a keresett könyvekre? (A szépirodalmi müvek betürendben sorakoznak a polcon.)	
Kezdetben a gyerekeknek sok problémát jelent egy könyv megkeresése is. Ezért tudnotok kell, milyen rendben sorakoznak a könyvek a polcon. Szükséges a könyvtári betürend ismerete. A könyvtárakban használatos betürend hasonló az ábécé rendjéhez, de a könyvtári ábécé kissé eltér ettől.	
A könyvtári betürendet most egy játékkal, a betükörrel szemléltetjük. A könyvtári ábécé valamennyi betüjét szines kartonlapra rajzoljuk, s a gyerekek egy-egy betüvel a kezükben, körben állva kialakitják a betürendet. A betükör kialakitása során eldönthetjük, hogy az ábécé betüiből melyek nem tartoznak a könyvtári ábécébe.	A betükör kialakitása.
A betükört a következő betükből alakitjuk ki: A B C D E F G H I J K L M N O Ő P O R S SZ T U Ü V W X Y Z.	

A szépirodalmi könyvek témájuk, irójuk és cimük szerint kapják jelzetüket. A betü utáni számok az azonos betün belüli sorrendiséget mutatják. A szépirodalom az életkorotokat és az érdeklődéseteket figyelembe véve állományrészekre bomlik: képeskönyvek, mesék, ifjusági regények (tudományos-fantasztikus regények, kötelező és ajánlott irodalom).

Közlés.

Miután megtaláltátok a keresett könyveket, hasonlitsátok össze a két könyv legfontosabb adatait tartalmazó kölcsönző lapokat.

A cimleirás alapján milyen hasonlóságot fedeztek fel a két mü között? (Milne és Travers is angol iró, mindkét könyvet Mary Shepard illusztrálta.)

A katalóguscédula adatainak értelmezése.

II. Maryvel mindig különös, csodás dolgok esnek meg. Nézzük meg a csoda szó jelentését.

Kézikönyvhasználat. Magyar értelmező kéziszótár. 204-205. p.

"csoda fn. nép. csuda... 2. Rendkivülisségével, ritkaságával ámulatba ejtő dolog..."

1. Már Mary megérkezése is különös. Keressétek meg a könyvben azt a részt, amelyben megérkezéséről olvashatunk!

Válogató olvasás.

2. Hasonlitsuk össze könyvünket a Micimackóval!

A csudálatos Mary	Micimackó	Irásvetitő.
Téma:		
valóságos, csodás elemekkel	valóságos	
Szereplők:		
emberek, állatok, csillagok	állatok (emberként), ember (Róbert Gida)	
Főszereplő:		
Csudálatos Mary	Micimackó	

3. Keressetek a könyvben olyan részeket, amelyek a valóságban nem történhettek meg! (Meseelemek.)

Válogató olvasás.

Mondjátok el a megtalált csodás részek tartalmát!

1. fejezet: Mary büvös kanala
2. fejezet: Berti képe megelevenedett
3. fejezet: A nevetőgáz
5. fejezet: A táncoló tehén - Mary meséje
6. fejezet: Iránytüvel a világkörüli uton
8. fejezet: Mary, Anni, Fanni és Corry néni "csillagot" ragaszt az égre.
9. fejezet: John és Barbara története.
10. fejezet: Az állatok között.
11. fejezet: Maja alakja.
12. fejezet: Mary távozása.

III. Most felolvasom a regény talán legnehezebben érthető fejezetét. A táncoló tehén cimü fejezet meghallgatása után a következő kérdésre próbáljatok válaszolni: Mit jelentett a Vörös Tehén számára a hulló csillag? (Örömet, boldogságot.)

Felolvasás.

A Vörös Tehén társa, barátja volt a csillagnak, számára ez a csillag volt a legszebb, legértékesebb. Ami kedves számunkra, ami örömünk, boldogságunk forrása, azt mindig szépnek látjuk. Szép lehet egy tárgy, egy müalkotás (vers, zene, kép), a szépséget emberi kapcsolatainkban is felfedezhetjük.

Irányitott beszélgetés.

IV. Pihentetőül játsszuk el a világkörüli utat! (VI. fejezet.)

Felkészül az előadásra 5 gyerek (Mary, Eszkimó, Szerecsen, Mandarin, Indián főnök).

Dramatizálás.

Közben a többiek 3 fős csoportokban könyvismertetéseket készitenek. Az ismertetésre kiválasztott müvek a világ legkülönbözőbb részeivel ismertetik meg a gyerekeket.

Párhuzamos felkészülés. Könyvismertetés.

Földünk országai. Bp. 1982, Kossuth Kiadó.

Képes politikai és gazdasági világatlasz. Bp. 1977, Kartográfiai Vállalat.

Kis világatlasz. Bp. 1976, Kartográfiai Vállalat.

Rockenbauer Pál: Amiről a térkép mesél. Bp. 1974, Móra Kiadó.

Feladat: A tartalomjegyzék és a mutatók segitségével állapitsátok meg a könyvek tartalmát! Ajánljátok társaitoknak!

Az előadás után mutassátok meg a földgömbön a világkörüli ut egyes állomásait is!

Földgömb.

V. Melyik fejezetet juttatja eszetekbe a következő dal?

Kis karácsony, nagy karácsony
(A Karácsonyi vásárlás cimü fejezet.)

Hanglemez: Karácsonyi dalok.

A Karácsonyi vásárlás cimü fejezetben ismét megjelenik egy csillag Maja alakjában. A jóságot, a szeretetet, a szépet képviseli.

Milyen ajándékokat vesz Maja? (Aminek hozzátartozói biztosan örülni fognak, a legnagyobb ajándék Maja gondoskodása. Hosszu utat tesz meg az ajándékokért, mindenkinek örömszerző ajándékot vesz.)

Aktualitás: A gyermekek karácsonyi ajándékozása!

VI. Befejezésül összegezzük, miben csudálatos Mary! Kapcsolataiban, mely az állatokhoz, emberekhez, csillagokhoz köti. Mi ez a földi csoda? A szeretet, mely minden cselekedetét meghatározza.

Beethoven IX. szimfóniája hozzátartozik karácsonyi ünnepeinkhez. Hallgassuk meg bucsuzóul az Örömódát.

Hanglemez: Beethoven IX. szimfónia - Finálé (részlet).

Felhasznált irodalom

Földünk országai. Bp. 1982, Kossuth Kiadó.

Képes politikai és gazdasági világatlasz. Bp. 1977, Kartográfiai Vállalat.

Kis világatlasz. Bp. 1976, Kartográfiai Vállalat.

Magyar értelmező kéziszótár. Bp. 1978, Akadémiai Kiadó.

Milne: Micimackó. Bp. 1976, Móra Kiadó.

Rockenbauer Pál: Amiről a térkép mesél. Bp. 1974, Móra Kiadó.

Travers: A csudálatos Mary. Bp. 1974, Móra Kiadó.

LÁZÁR ERVIN: GYERE HAZA, MIKKAMAKKA
FOGLALKOZÁS 5. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

Ismerkedés Lázár Ervin müveivel.

Szemléltetés

Hanglemez: Lázár Ervin: A fájós fogu oroszlán, A hétfejü Tündér, Szegény Dzsoni és Árnika.

A foglalkozás menete

Módszerek, eszközök

I. Lázár Ervinnel már elkezdtünk ismerkedni az elmult tanévben, amikor 4. osztályosok voltatok. Életéről és irói munkásságáról Cseri Péter: A Kincskereső Lázár Ervinnél cimü interjuját olvastuk. (Kincskereső, 1976. 5. sz. 24-25. p.)

Közlés.

Gyönyörüséggel olvastuk és hallgattuk hanglemezről A Hétfejü Tündér meséit.

A mai foglalkozáson tovább ismerkedünk Lázár Ervinnel és müveivel, elsősorban meseregényeivel és gyermekregényeivel.

Lázár Ervin müveiben a barátság és a szeretet mindig jelen van. Erről vallott a televizió Cimbora cimü müsorában is. Idézzük fel most ezt az interjut!

Felolvasás: Lázár Ervin a Cimborában. = Nyári vakáció. Rádióhallgató és tévénéző gyerekek könyve. 145-147. p.

II. A Négyszögletü Kerek Erdő lakóit már diafilmen is láttátok. Most kalandjaik közül elevenitsük meg az erdei szavalóversenyt, amelyet Dömdödöm nyert meg különös versével.

A mese eljátszásához a következő szereplők készüljenek fel: Mikkamakka, Vacskamati, Szörnyeteg Lajos, Bruckner Szigfrid, Aromo, Nagy Zoárd és Dömdödöm!

A gyerekek megkapják a szerepüket, felkészülnek a dramatizálásra. (Melléklet.)

III. Közben ismerkedjünk meg Lázár Ervin regényeivel.

A kisfiu meg az oroszlánok Lázár Ervin legelső meseregénye, a könyvből készült tévéjátékot láthattátok.

A könyveket bemutatjuk.

A Gyere haza, Mikkamakka! cimü regényét rádiójáték formájában dolgozták fel.

A Szegény Dzsoni és Árnika cimü müvét megfilmesitették, a moziban élvezhettétek a történetet.

Beszélgessünk egy kicsit ezeknek a különféle tömegkommunikációs eszközöknek az értékéről, hatásáról. Hasonlitsuk össze a könyvet és a belőle készült rádió-, televizió- és film-adaptációkat!

Irányitott beszélgetés.

Melyik, miért tetszett, mennyivel nyujtott többet a könyv, mint a film vagy a hangjáték?

Közben nézzük meg az Idegen szavak és kifejezések szótárában a tömegkommunikáció jelentését!

Kézikönyvhasználat.

A könyv nagy előnye, hogy bármikor elővehető, ujraolvasható, s a filmmel ellentétben képzeletünket szabadon engedi szárnyalni.

IV. Most részleteket hallgatunk meg Lázár Ervin müveiből hanglemezről. Találjátok ki, melyik müből valók az idézetek!

Hanglemezek: Lázár Ervin: A fájós fogu oroszlán, A Hétfejü Tündér, Szegény Dzsoni és Árnika.

V. Bizonyára sokan láttátok a moziban a Szegény Dzsoni és Árnika cimü filmet. A paravánra nyolc feliratot tüztem fel, melyek a könyv egy-egy fejezetének tartalmát jelzik. Feladatotok lesz, hogy a feliratokat rakjátok az események sorrendjébe.

A feliratokat összekeverve tüzzük fel a paravánra.

1. A királylány ahhoz megy feleségül, akit megszeret, nem pedig ahhoz, akinek a legtöbb vagyona van.
2. Szegény Dzsoni ⟷ Szabadság
   ↕
   Százarcu Boszorka ⟷ Kincs

3. Árnika felsegiti a törött lábu Dzsonit, egymásba szeretnek.

4. Árnikát és Östör királyt a Százarcu Boszorka kacsává változtatja.

5. Szegény Dzsoni és Árnika elindul szerencsét próbálni a Hétfejü Tündérhez.

6. Rézbányai Győző megmutatja a Hétfejü Tündérhez vezető utat.

7. Egymáson segiteni - ez a legnagyobb öröm.

8. A Százarcu Boszorka elvesziti varázserejét.

VI. A szereplők már felkészültek, kezdődjék a játék! Lehet tapsolni, következik az erdei szavalóverseny előadása! Szinhely: a Négyszögletü Kerek Erdő.

A mese dramatizálása.

VII. Befejezésül készitsük el Lázár Ervin gyermekeknek irt könyveinek jegyzékét, bibliográfiáját.

Bibliográfia készitése.

A cédulákra irjátok rá Lázár Ervin könyvtárunkban megtalálható könyvei cimét, majd a cédulákat rendezzétek szoros betürendbe. A betürendbe sorolásnál mindig az első különböző betüt vesszük figyelembe, a rövid és a hosszu magánhangzók között nem teszünk különbséget.

Betürendbe sorolás.

A bibliográfiának tartalmaznia kell a könyv legfontosabb kiadási adatait is, a cédulákra ezeket is jegyezzétek fel! (A könyv cimlapjának és a bibliográfiai leirásnak nagy szerepe van ezek megállapitásában.)

A könyv cimlapjának és a katalóguscédulának az összehasonlitása.

A betürendbe rakott cédulák adatait egymás alá leirva készül el bibliográfiánk Lázár Ervin könyvtárunkban meglevő könyveiről.

Felhasznált irodalom

Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára. Bp. 1976, Akad. Kiadó.

Lázár Ervin: Berzsián és Dideki. Mesék. Bp. 1979, Móra Kiadó.

Lázár Ervin: Bikfi-bukfenc-bukferenc. Mesék. Bp. 1976, Móra Kiadó.

Lázár Ervin: Gyere haza, Mikkamakka. Gyermekregény. Bp. 1980, Móra Kiadó.

Lázár Ervin: A Hétfejü Tündér. Mesék. Bp. 1977, Móra Kiadó.

Lázár Ervin: A kisfiu meg az oroszlánok. Meseregény. Bp. 1978, Móra Kiadó.

Lázár Ervin: Szegény Dzsoni és Árnika. Gyermekregény. Bp. 1981, Móra Kiadó.

Nyári vakáció. Rádióhallgató és tévénéző gyerekek könyve. Bp. 1981, RTV-Minerva.

LÁZÁR ERVIN: DÖMDÖ-DÖMDÖ-DÖMDÖDÖM

Szinhely: A Négyszögletü Kerek Erdő.

Szereplők: Mikkamakka, Vacskamati, Bruckner Szigfrid, Aromo, Nagy Zoárd, Ló Szerafin, Szörnyeteg Lajos, Dömdödöm.

(Mikkamakka hatalmas rikoltozásra ébred.)

Bruckner Szigfrid: Te leszel a döntőbiró!

Mikkamakka: Miféle döntőbiró?

(Mikkamakka két kezével befogja a fülét. Már öten kiabálnak: Bruckner Szigfrid, a kiérdemesült oroszlán, Aromo, a fékezhetetlen agyvelejü nyul Nagy Zoárd, a lépkedő fenyőfa, Ló Szerafin, a kék paripa és Vacskamati.)

Mikkamakka: Éntőlem megszakadhattok az ordibálástól, addig ugysem veszem le a kezem a fülemről, amig nem kezdtek egyenként, csendesen beszélni.

Aromo: Arról van szó, kérlek szépen, hogy Bruckner Szigfrid azt állitja, ő itt a legnagyobb költő, és bármelyikünknél szebb verset tud kitalálni. Egyszóval henceg...

Bruckner Szigfrid: Még hogy én hencegek! Igenis...

(Mindenki Bruckner Szigfridre támad.)

Mikkamakka: Hadd mondja végig Aromo.

Aromo: Elhatároztuk hát, hogy költői versenyt rendezünk. Mindenki költ egy verset, és a végén te eldöntöd, hogy melyik kapja az első dijat.

Bruckner Szigfrid: Természetesen az én versem.

(Lehurrogják.)

Mikkamakka: Jól van, ezen ne muljon. Ki akar versenyezni?

(Mindenki fölemeli a kezét. Valamennyien ceruzát és papirt ragadnak, lázasan irnak. Legelsőnek Szörnyeteg Lajos készül el, föláll az emelvényre, hogy elszavalja a versét.)

Szörnyeteg Lajos: A multkor Mikkamakkával
Fát vágni mentünk az erdőre,
De olyan szerencsétlenül dőlt
A fa, hogy Dömdödöm alászorult.

(A többiek lehurrogják, kitütyölik.)

Bruckner Szigfrid: Ez nem vers, kikérem magamnak. (Dühösen.)

Szörnyeteg Lajos: Hallod, Mikkamakka, azt mondja, nem vers!

Mikkamakka: Hát bizony, kedves Lajos, ez tényleg nem vers.

Szörnyeteg Lajos: Miért, amikor a sorok szépen egymás alá vannak irva, és minden sor nagybetüvel kezdődik? Akkor miért nem vers?

Mikkamakka: (elgondolkozva) Csak! Jöhet a következő.

(Bruckner Szigfrid föláll az emelvényre, pózba vágja magát, s szaval.)

Bruckner Szigfrid: Ej, mi a kő! tyukanyó, kend
a szobában lakik itt bent?

Mikkamakka: Állj, ezt nem te irtad!

Bruckner Szigfrid: (háborogva) Hát kicsoda? Ki az ördög irta volna, itt van, nézd meg a papirt, nem az én irásom ez?!

Mikkamakka: Jó, jó, de ezt már régen megirta Petőfi Sándor. Mi meg abban állapodtunk meg, ha jól emlékszem, hogy mindenki a saját versét adja elő.

Mind: Ugy van, ugy van!

Bruckner Szigfrid: Ki az a Petőfi Sándor? Sohase hallottam a nevét.

Mikkamakka: Elég szégyen, de a verset akkor is ő irta. Légy szives saját költeményt előadni.

Bruckner Szigfrid: Na jó. Tudok én mást is. Ide süssetek!
(Póz, arc az ég felé.)

Ej, kend, tyukanyó, mi a kő,
itt bent lakik a szobában?

Aromo: Hohó, ugyanazt mondod kitekerve! És ráadásul rim sincs benne.

Bruckner Szigfrid: Rimnek kell benne lenni?

Mikkamakka: Hát nem árt, de ne az Anyám tyukját mondjad. Akárhogy forgatod, ugyis ráismerünk.

Bruckner Szigfrid: Na jó, akkor nem az Anyám tyukját mondom. Apám tyukja, irta Bruckner Szigfrid.

Ej, tyukapó, mi a kő, itt bent
lakik a szobában kend?

A többiek: Megölni, lelőni, szétvágni, elzavarni, kirugni, szétfürészelni!

Bruckner Szigfrid: Igy nem lehet szavalni!

Mikkamakka: Bizony, nem. Jobb is, ha abbahagyod. Itt csalással nem élsz meg. Halljuk a következőt.

(Nagy Zoárd lép az emelvényre, szaval, csak ugy zeng.)

Nagy Zoárd: Legszebb állat az anakonda,
de nem tudja ezt ama konda.
Ha ráterelnék ama kondát,
széttiporná az anakondát.

Aromo: (szemrehányóan) Ugyan, miféle vers ez? Ilyen erővel azt is mondhattad volna:

Legszebb állat az anaménes,
de nem tudja ezt ama ménes,
ha ráterelné ama ménest,
széttiporná az anaménest.

(A többiek megtapsolják.)

Bruckner Szigfrid: Vagy azt is mondhattad volna:

Legszebb állat az anacsorda,
De nem tudja ezt ama csorda,
Ha ráterelnék ama csordát,
Széttiporná az anacsordát.

Nagy Zoárd: (mérgesen) És azt nem mondanád meg, mi a csudát jelent az az anacsorda meg az anakonda?

Vacskamati: Ugyanazt, amit az anakonda, azaz semmit.

Nagy Zoárd: Az anakonda igenis egy állat.

Mikkamakka: Ki ismeri?

A többiek: Senki.

Nagy Zoárd: (hadonászva) Nem ér! Tessék megnézni a természettudományi kislexikonban. Ha nincs benne, vágjanak fel tüzifának.

Mikkamakka: Itt van a természettudományi kislexikon.

(Mindenki nekiesik, lapoznak.)

Vacskamati: Hányadik betü az ábécében az a?

Aromo: Hátulról vagy előlről számitva?

Nagy Zoárd: (diadalmasan) Itt van, az ötvenkilencedik oldalon. "Anakonda (Eunectes murinus): állat, tiz métert is elérő, dél-amerikai óriáskigyó. Áldozatát körülgyürüzi és összeroppantja."

Aromo: Hát legyen neked ez a legszebb állat.

Mikkamakka: Jöhet a következő.

(Ló Szerafin méltóságteljesen feláll, középre ballag, megjajtja magát.)

Ló Szerafin: Ha elpusztul a tulok,
Szarvából lesz a tülök,
de ha én elpüsztülök,
belőlem nem lesz tulok.

A többiek: Hát az biztos, mert már most is egy nagy tulok vagy!

Bruckner Szigfrid: Még hogy elpüsztülök, elpüsztülök a rühügéstől.

Mikkamakka: Csend! Ki következik?

Vacskamati: Én. Egy egészen rövid verset irtam.

Mikkamakka: Halljuk, halljuk!

Vacskamati: Szerda ablakában
csütörtök ül,
és ordit
csütörtökül.

(Kis csend után.)

Szörnyeteg Lajos: Miért csütörtökül ordit?

Vacskamati: Mert csütörtök, ha péntek volna, péntekül orditana.

Bruckner Szigfrid: Idegen nyelveket nem tud?

Vacskamati: Nem, ez egy müveletlen csütörtök.

Mikkamakka: Elég! Halljuk Aromót!

(Aromo fölényes mosollyal sétál a tisztás közepére. Rázendit.)

Aromo: Bálomböki bag u fan
bálomböki big a fun

Bruckner Szigfrid: Nem ér, egy hangot sem értek belőle! Arról nem volt szó, hogy hottentottául is lehet verset irni.

Aromo: Eszed tokját, hottentotta, ez igenis magyarul van!

Bruckner Szigfrid: Akkor én megeszem a fülem.

Aromo: Már meg is sózhatod.

Mikkamakka: Hadd mondja végig!

Aromo: Bálomböki bag u fan
balámbökő big a fun
bulambákö bög i fan
balumbaká bög ö fin
bilambuka bág ö fön
bölimbaku bag á fön
bölömbika bug a fán

Ló Szerafin: Ez semmi, igy egy gyerek is tud verset csinálni, ha ugyan ez egyáltalán vers.

Mikkamakka: Igenis vers! S ha azt hiszed, hogy olyan könynyü ilyet irni, rajta, bizonyitsd be! Irj egyet!

Ló Szerafin: Nem is kell leirnom, kapásból is elmondhatom.

kómirelü kőtyual
kamórile kütyőul
kumaroli ketyüal
kőmuraló kityeül
kümörula kótyiel
kemürőlu katyóil
kimerülő kutyaól

Aromo: Jó, jó, de ennek semmi értelme sincs. Mi az, hogy kimerülő kutyaól? Kimerülhet egy zseblámpaelem vagy esetleg egy hegymászó, de egy kutyaól!

Vacskamati: Esetleg elfárad. Miért ne fáradhatna el egy kutyaól?

Bruckner Szigfrid: Vagy a kutya nagyon nyomja belülről.

Aromo: Rendben, de a módszer, ahogy a verset irtam, mégis az én találmányom.

A többiek: Az igaz.

Nagy Zoárd: (epéskedve) Találmánynak nem rossz, csak versnek.

Mikkamakka: Halljuk az utolsó versenyzőt!

(Nagy pironkodva előállt Dömdödöm, akiről mindenki tudja, hogy csak annyit tud mondani, dömdödöm.)

Dömdödöm, dömdödöm,
dömdö-dömdö-dömdödöm.

Bruckner Szigfrid: (rikoltozva) Nem ér! Akkor én meg azt mondom, hogy: Prampapam, prampapam,
prampa-prampa-prampapam.

Mikkamakka: Nono, csak azért kiabálsz, mert nem tudod, mit jelent Dömdödöm verse.

A többiek: Miért, mit jelent?

Mikkamakka: Azt, hogy mindannyiunkat nagyon szeret.

Bruckner Szigfrid: (gyanakodva) Engem is?

Mikkamakka: Persze, téged név szerint is megemlitett.

Bruckner Szigfrid: Éljen Dömdödöm, adjuk neki az első dijat!

A többiek: Adjuk!

(Mikkamakka egy babérkoszorut tett Dömdödöm fejére.)

Mikkamakka: Te győztél.

Bruckner Szigfrid: Majd kölcsönadhatod a krumplifőzelékembe.

(A gyerekek felé fordulva valamennyien elszavalják a győztes verset.)

Dömdödöm, dömdödöm,
dömdö-dömdö-dömdödöm.

VARGA KATALIN: BARÁTOM, BONCA
FOGLALKOZÁS 5. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

A szépirodalom és az ismeretterjesztő irodalom kapcsolata. A gyerekek esztétikai érzékenységének fokozása (rajzoltatás, tartalmi és hangulati hasonlóság, illetve különbözőség alapján versek, képzőművészeti alkotások és zenei részletek bemutatása).

Szemléltetés

Hanglemez: Koncz Zsuzsa: Kertész leszek.

A foglalkozás menete	Módszerek, eszközök
I. Először beszélgessünk olvasmány- és filmélményetek alapján a barátkeresésről! Kinek, miért tetszett Varga Katalin könyve?	Irányitott beszélgetés.
Most felolvasok egy verset, Ingrid Sjöstrand: Van hozzá közöd cimü költeményét, mely tartalmában kapcsolódik könyvünkhöz.	Ami a szivedet nyomja. 91. p.

Ingrid Sjöstrand:
Van hozzá közöd?

Van hozzá közöd,
mit csinálok?
És hogy mit gondolok?
Van hozzá közöm,
mit csinálsz?
És hogy mit gondolsz?
Van közünk egymáshoz?
Hozzám, hozzád, mindenkihez,
aki véletlenül épp itt él
épp most,
és akitől függ,
hogy mi lesz a világból?
Van közünk egymáshoz,
talán, igen.

A gyerekekkel felismertetjük a regény és a vers lényegét: a kapcsolatteremtés szükségességét.	Irányitott beszélgetés.
II. Ismerkedjünk tovább Varga Katalin regényével!	

1. 1-2. csoport mesélje el a könyv tetszés szerinti egy-egy fejezetét!

2. A 3. csoport jelenitse meg az Oroszlános Bonca cimü fejezetet!

3. A 4-5. csoportbeliek nézegessék meg a könyv illusztrációit, s közben gondolkodjanak azon, hogy milyen szinekkel szineznék ki a fekete-fehér illusztrációkat.

Csoportmunka párhuzamos felkészüléssel. A csoportokat 5-6 gyerek alkotja.

III. Tartalmi és hangulati hasonlóság, illetve különbözőség alapján keressetek összefüggést a szépirodalmi, zenei és képzőmüvészeti alkotások között!

Melyik fejezethez kapcsolnátok a következő müveket?

1. Kosztolányi Dezső: Mostan szines tintákról álmodom
(A festő Bonca megismerteti Bencét a szinekkel.)

Felolvasás: Kosztolányi Dezső: Mostan szines tintákról álmodom. 5. p.

2. Mendelssohn: Hegedüverseny (részlet)
(A madaras Bonca)

Hanglemez: Mendelssohn: Hegedüverseny.

Várható válaszok: Csipognak a madarak. A hegedü utánozta a madarak csivitelését. Amikor mélyebb a hang, a bácsi valamit mond a gyerekeknek, beszélgetnek. A bácsi eteti a madarakat, ezért örömükben csiripelnek.

A foglalkozáson résztvevő gyerekek válaszai alapján.

3. Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus
(A festő Bonca)

Németh Lajos: Csontváry.

Várható válaszok: A festő Bonca is magányos fákat festett, a kép is egy magányos fát ábrázol. A saját érzéseit fejezte ki ezzel a festő. Az embereknek ajándékozta a kopasz fákat, ezzel barátokat szerzett magának.

4. Kosztolányi Dezső: A játék
(Az unalmas Bonca)

Felolvasás: Kosztolányi Dezső: Mostan szines tintákról álmodom. 26. p.

Várható válasz: A vers ellenté-

tes értelemben kapcsolódik az unalmas Boncához, hiszen a költő "játéka" csodaszép, sokszinü, mig a szemüveges Boncáéknál semmivel sem lehetett játszani.

Hogyan játszotok ti a szabadidőtökben?

5. Saint-Säens: Az állatok farsangja - Az oroszlán királyi indulója (Oroszlános Bonca)

Hanglemezek: Saint-Säens: Az állatok farsangja

Várható válasz: A zenét a mély hang jellemzi. A zene bevezető hangjai jelzik, hogy megy a "villamos". Boncáék kiszállnak, a cirkuszba mennek. A zene azután azt érzékelteti, hogy Bence az oroszlánokkal dolgozik.

6. Ágai Ágnes: Legjobb barátom a Hold... kezdetü verse. (Véletlen, de rendkivüli találkozás - Az igazi Bonca)

Felolvasás: Ágai Ágnes: A titkokat az ujjaimnak mondom el.

Legjobb barátom a Hold,
akármerre megyek, mindig velem jön,
pedig olyan messze van.
Másik legjobb barátom a Gabi,
de ő mindig másfele megy,
pedig olyan közel van.

IV. Most ismerkedjünk meg a müben rejlő "titkokkal", és a titkok tudóival. Keressétek meg a következő részeket a könyvben:

Könyvismeret.

1. A szinek titka (21. p.)
2. A Föld keletkezése (24. p.)
3. A hangok titka (48-49. p.)

Milyen könyvekben olvashatunk részletesen a szinekről, a hangokról és a Föld keletkezéséről?

Borten: Látod, amit én látok?

Borten: Hallod, amit én hallok?

Végvári Lajos: Tudod-e mi a müvészet?

A világ és az ember. Képes gyermekenciklopédia.

Ismerkedés a könyvekkel.

Felhivjuk a gyerekek figyelmét a szépirodalom és az ismeretterjesztő irodalom kapcsolatára.

V. Próbáljátok most ti is megfejteni a szinek titkát. Szinezzétek ki Réber László fekete-fehér illusztrációit!

Melyik illusztráció sikerült a legjobban? Értékeljük közösen a kiszinezett rajzokat!

Rajzeszközök. Az illusztrációk fénymásolatát kiosztjuk a gyerekek között.

VI. Befejezésül meséljétek el a ti barátkeresésetek történetét! S ha megtetszett Varga Katalin könyve, olvassátok el a regény folytatását is, melynek cime: Legyél te is Bonca!

Beszélgetés a barátságról a gyerekek személyes élményei alapján. Könyvajánlás.

Felhasznált irodalom

Ágai Ágnes: A titkokat az ujjaimnak mondom el. Bp. 1983, Móra Kiadó.

Ami a szivedet nyomja. Mai svéd gyermekversek. Bp. 1975, Móra Kiadó.

Borten, Helen: Hallod, amit én hallok? Bp. 1970, Móra Kiadó.

Borten, Helen: Látod, amit én látok? Bp. 1968, Móra Kiadó.

Kosztolányi Dezső: Mostan szines tintákról álmodom. Bp. 1979, Móra Kiadó.

Németh Lajos: Csontváry Kosztka Tivadar. Bp. 1975, Corvina.

Varga Katalin: Barátom, Bonca. Bp. 1974, Móra Kiadó.

Varga Katalin: Legyél te is Bonca! Bp. 1983, Móra Kiadó.

Végvári Lajos: Tudod-e mi a müvészet? Bp. 1982, Móra Kiadó.

SAINT-EXUPÉRY: A KIS HERCEG
FOGLALKOZÁS 5. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

A mü eszmei tartalmának, költőiségének felismertetése. A mese szerkezeti részeihez kapcsolódó versek, zenei részletek elemzése.

Szemléltetés:

Hanglemez: Koncz Zsuzsa: "...elmondom hát mindenkinek"; Koncz Zsuzsa: Kertész leszek; Saint-Exupéry: A kis herceg. Kis herceg és róka báb a dramatizáláshoz.

A foglalkozás menete

I. A kis herceg cimü dallal köszöntjük a gyerekeket. Bevezetőül a már ismert verseskötetből meghallgatjuk Ingrid Sjöstrand: Mikor sötétedni kezd cimü versét.

Ingrid Sjöstrand:
Mikor sötétedni kezd

Mikor sötétedni kezd,
akkor jó sétálni.
Járom az utcát,
Belesek az ablakokon.
Az emberek odabenn
ugy mozognak az ablak mögött,
mint halak az akváriumban,
ha felgyujtjuk benne a lámpát.

Mikor egész sötét lesz,
jó beuszni
a saját akváriumomba.
Valaki mondja: Szervusz.
Hol jártál?
És felelek: Csak ugy sétáltam.

És arra gondolok, hogy most én is
hal vagyok a kivilágitott tartályban,
és azokra gondolok, akik belesnek,
akiknek nincs fénytartályuk,
ahol melegedjenek.
Mind a rókákra és a nyulakra,
az otthontalan macskákra
és emberekre.

Miért olvastuk fel ezt a verset?

Módszerek, eszközök

Hanglemez: Koncz Zsuzsa: Kis virág.
Felolvasás: Ami a szivedet nyomja. 54. p.

A kis herceg is otthont, barátokat keresett, hogy jól érezze magál. A fiu sajnálja a "fémtartályból" azokat, akiknek nincs hol melegedniük.

A kis herceg ajánlását egy gyermek olvassa fel.

Kinek ajánlja könyvét az iró?

A felnőtteknek és a gyerekeknek, s legjobb barátjának, Léon Werthnek.

Nézzük meg az Idegen nevek kiejtési szótárában, hogyan kell ejteni a francia iró, Saint-Exupéry nevét!

Kézikönyvhasználat: Magay Tamás: Idegen nevek kiejtési szótára. 385. p.

II. A mai foglalkozáson a következő kérdésre keressük a választ: Mire tanitja a felnőtteket és a gyermekeket Saint-Exupéry meséjében?

A mese szerkezeti egységeit 4-5 fős csoportokban dolgozzuk fel.

Csoportmunka. A kérdéseket, feladatokat a gyerekek irásban kapják meg. A felkészülési idő után a csoportok beszámolói következnek.

1. Csoport

a/ Jelenitsétek meg a kis herceg és a pilóta találkozását!

Dramatizálás.

b/ Milyennek képzelitek el a kis herceg bolygóját?

A gyerekek képet keresnek a kis herceg bolygójáról, s ez alapján mutatják be: gömb alaku, a virágja, cserjék, kialudt vulkánok vannak rajta stb.

A foglalkozáson résztvevő gyerekek válaszai alapján.

c/ Ti milyen bárányt rajzoltatok volna?

Az utolsó rajz volt a legjobb, mert mindenki olyan bárányt képzelhet bele, amelyik neki leginkább tetszik.

d/ Olvassátok fel a kis herceg virágja születésének történetét!

e/ Miért szökött meg bolygójáról a kis herceg?

Virágja megbántotta, ezért hagyta el.

E kérdéscsoport befejezéseként hallgassuk meg Weöres Sándor: Akik megtalálnak cimü megzenésitett versét!

Hanglemez: Koncz Zsuzsa: "...elmondom hát mindenkinek"

A vers is a megtalálásról, célkeresésről, az élet értelmének kereséséről szól.

Közlés.

A kis herceg elhagyva otthonát hat bolygót látogat meg.

2. Csoport

a/ Milyen emberekkel találkozik a kis herceg a bolygókon?

Különböző embereket látogat meg: uralkodó, hiu, iszákos, üzletember, lámpagyujtogató, geográfus.

b/ Olvassátok fel azokat a részeket, amelyekben az iró a bolygókon élőket jellemzi!

Válogató olvasás.

c/ Igazat adtok-e az üzletembernek, amikor a birtoklásról a következőket mondja: "Ha szigetre bukkansz, amelyik senkié: akkor a tied. Én pedig a csillagokat birtoklom, mert előttem soha senki nem gondolt rá, hogy birtokolja őket."

Hogyan alakulhatott ki az első birtok?

Történelmi ismeretek koncentrálása.

A szerszámok fejlődésével egyes családok meggazdagodtak, s a közös földekből egy részt birtokolni kezdtek (megvédték stb.).

A kis herceg az egyes bolygók meglátogatása után mindig ezt gondolja: "furcsák a fölnőttek". Ezután a hetedik bolygóra, a Földre érkezik.

Közlés.

3. Csoport

a/ Milyennek látja a kis herceg Földünket?

Földünket a kis herceg szépnek és furcsának találja. A rózsakerthez érkezve elszomorodik, mert eddig azt gondolta, hogy rózsájából egyetlen van a világon.

b/ Jelenitsétek meg a róka és a kis herceg találkozását!

Bábozás (melléklet).

c/ Mit gondol a főhős, amikor viszontlátja a rózsákat?

A kis herceg megtanulta a rókától, hogyan kell bánnia a rózsájával, s hogy hozzátartozik, hisz a rózsa megszeliditette. Már tudja, hogy rózsájából egyetlen van a világon.

A kis herceg a Földön is különféle emberekkel találkozik.

4. Csoport

a/ Olvassátok el a 21-25. fejezetet! Mondjátok el tömören a tartalmát!

b/ Mi a véleménye a kis hercegnek a Földön élő emberekről a rókával való találkozás után?

A Földön élő emberek is csupa haszontalan dologgal foglalkoznak. A váltóőrtől a kis herceg megtudja, hogy az emberek cél nélkül utazgatnak, nem tudják mit keresnek. A kereskedő szomjuságoltó labdacsokat árul. Az embèrek ezzel rengeteg időt takaritanak meg, heti "ötvenhárom percet". A kis herceg, ha neki ötvenhárom perce volna "elindulna egy forrás felé".

c/ Miben rejlik életünk lényege? Mitől szépek a csillagok?

Irányitott beszélgetés.

"Hogy valamelyiken egy virág van, akit szeretünk."

Mitől szép a sivatag?

"Hogy valahol egy kutat rejt magában, amelynek vize szomjuságot olt."

Mit jelent: "Ami szép, az a szemnek láthatatlan?

Amit a szivünkkel látunk, az a lényeges.

Következtetés: bármi jelentőssé válhat számunkra, ha szükségünk van

rá, ha szeretjük, ha valamihez kedves emlék, élmény kapcsolódik. Ha például ajándékot kapunk, szivesen gondolunk arra, akitől kaptuk. A tárgyak jelentőségüket a hozzájuk kapcsolódó élményeink révén nyerik el.

Mik azok a szertartások?

A szertartások elsősorban ünnepeinkhez, de hétköznapi szokásainkhoz is hozzátartoznak, ismétlődő tevékenységek.

A szertartások leglöbbször örömteliek, arra kell törekednünk, hogy egyre több örömteli napunk legyen.

Hogyan érhetjük ezt el?

Munkával, emberi kapcsolatok (barátság, szülői, gyermeki, testvéri szeretet) kialakitásával.

Vannak közöttünk magányosak?

(Igen, a gyerekek maguk közül is tudnak megnevezni olyan gyereket, aki egyedül van mindig, aki magányos.)

A szertartásokról szóló beszélgetésünket zárjuk egy idézettel. Felolvasom azt a részt, amelyben a kis herceg barátjával egy kutra bukkan a sivatagban.

"Ajkához emelte a vödröt. Hunyt szemmel ivott. Olyan volt az, mint egy ünnep. Ez a viz más volt, több volt a puszta italnál. A csillagok alatti vándorlásból született, - csiga énekéből, a karom megfeszitett erejéből. Olyan jól esett a szivnek, mint egy ajándék. Mikor gyerek voltam, igy aranyozta be a karácsony ajándékait a karácsonyfa fénye, az éjféli mise zenéje meg a mosolyok varázsa."

Hallgassuk meg József Attila: Rejtelmek cimü versét!

5. Csoport

a/ Miért kell visszatérnie a kis hercegnek a bolygójára?

Felolvasás.

Hanglemez: Koncz Zsuzsa: Kertész leszek.

A meghallgatott vers, József Attila költeménye a hűségről szól. A kis hercegnek is vissza kell térnie bolygójára, mert felelős lett a rózsájáért, hűséggel tartozik neki.

b/ A kis herceg halála vajon megsemmisülés-e?

Nem jelent megsemmisülést, hiszen másnap a pilóta nem találja ott a testét. A kis herceg megujulva tér vissza a rózsájához, akivel ezután már tud élni.

c/ Olvassátok el a meseregény utolsó fejezetét! Mit jelentenek a befejező sorok?

"Nagy rejtelem ez. Mert ti szeretitek a kis herceget, nektek se mindegy, mint ahogy nem mindegy nekem sem, hogy valahol a mindenségben, ki tudja, merre, egy bárány, akit nem ismerünk, lelegelt-e egy rózsát, vagy sem...

Felolvasás: Saint-Exupéry: A kis herceg. 98. p.

Nézzetek föl az égre. És tegyétek föl a kérdést: megette vagy nem ette meg a virágot a bárány? S aszerint, igen vagy nem, meglátjátok, egyszerre megváltozik minden..."

Miért fontos, hogy megette vagy sem a bárány a virágot?

Mert ettől függ, hogy vidám vagy szomoru a kis herceg.

S ti mit gondoltok, megette?

Nem, mert a kis herceg letakarta, bura alá tette.

Olvassuk most el az olvasóhoz szóló befejező sorokat! Eljuthatunk-e Afrikába, találkozhatunk-e a kis herceggel?

Nem, de elolvashatjuk meséjét, s megpróbálhatunk ugy érezni és élni, ahogyan ő.

6. Csoport

Készitsétek el a legszebb és legtalálóbb idézetekből az Idézetek füzetét,

Idézetek füzete.

amelynek segitségével ujra felidézhetjük a kis herceg történetét!

"Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kis herceg. Ez a kis herceg egy parányi bolygócskán lakott, olyan parányin, hogy a bolygója alig volt nagyobb nála; ezen a bolygón élt, és nagyon szerette volna, ha van egy jó barátja..." (22. p.)

"Nos, mint minden bolygón, a kis hercegén is voltak jó növényektől származó jó magvak, meg rossz növényektől származó rossz magvak is." (24-25. p.)

"Sokáig nem volt egyéb szórakozásod, mint a naplementék szelid szépsége." (28. p.)

"Ha valaki szeret egy virágot, amely csak egyetlen példányban létezik a csillagmilliókon: az épp elég neki, hogy boldog legyen, ha a csillagokra pillant." (32. p.)

"Két-három hernyót el kell türnöm, ha meg akarom ismerni a pillangókat. Állitólag olyan szépek." (40. p.)

"Mindenkitől azt kell követelni, amit az illető megtehet." (44. p.)

"Magunkon itélkezni sokkal nehezebb, mint másokon. Ha sikerül helyesen itélkezned saját magad fölött, az annak a jele, hogy valódi bölcs vagy." (45. p.)

"Aki hiu, az csak a dicséretet hallja meg, soha mást." (47. p.)

"- Itt a sivatagban olyan egyedül van az ember.
- Nincs kevésbé egyedül az emberek közt sem - mondta a kigyó." (66. p.)

"- Az emberek? Viszi, sodorja őket a szél. Nagy baj nekik, hogy nincs gyökerük." (68. p.)

"Az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszelidit - mondta a róka." (76. p.)

"- Mert csak a gyerekek tudják, hogy mit keresnek - mondta a kis herceg. - Időt vesztegetnek egy rongybabára, amitől egyszerre nagyon fontos lesz az a rongybaba, és ha elveszik tőlük, sirnak..." (81. p.)

"- Igen - mondta a kis hercegnek -, akár egy házról van szó, akár a csillagokról, akár a sivatagról: ami széppé teszi őket, az láthatatlan." (84. p.)

"- Nálatok - mondta a kis herceg - az emberek egyetlen kertben ötezer rózsát nevelnek. Mégse találják meg, amit keresnek. - Pedig egyetlen rózsában vagy egy korty vizben megtalálhatnák..." (87. p.)

III. Most hallgassuk meg hanglemezről a kis herceg és a róka találkozását felelevenitő részt! Közben rajzoljátok le a kis herceget!

Hanglemez: Saint-Exupéry: A kis herceg.
Rajzlap, rajzeszközök.

IV. Hasonlitsuk össze a könyv egyes kiadásait! Különösen a rajzokat figyeljétek, melyik kiadásban szebbek az illusztrációk?

Az 1973-as, nagy alaku kiadás rajzai, a könyv kiállitása szebb, mint a későbbi (1977, 1979, 1982) kiadásoké.

V. Pais István: A mese valósága cimü tanulmányában a következőt irja Saint-Exupéry: A kis herceg cimü könyvéről:

Felolvasás.

"A mesebeli kis herceg a róka segitségével ismerte fel helyzetét a világban, teremtette meg önmaga és mások számára az emberibb életet. Nekünk pedig legyen a példaképünk ő, ez a pöttömnyi, képzeletszülte alak. Szeressük mi is, miként ő, a naplementéket, a virágokat, a csillagokat, óvjuk a jót a rossztól, igyunk a friss kutakból, "szeliditsük meg" kölcsönösen egymást - bizonyára boldogabbak leszünk."

Felhasznált irodalom

Ami a szivedet nyomja. Mai svéd gyermekversek. Bp. 1982, Móra Kiadó.

Magay Tamás: Idegen nevek kiejtési szótára. Bp. 1974, Akad. Kiadó.

Pais István: A mese valósága. = Világosság, 1971. 5. sz. 317. p.

Saint-Exupéry: A kis herceg. Bp. 1982, Móra Kiadó.

SAINT-EXUPÉRY: A KIS HERCEG
(RÉSZLET)

A KIS HERCEG ÉS A RÓKA TALÁLKOZÁSA
Bábjelenet

Róka: Jó napot!

Kis herceg: Jó napot! Itt vagyok az almafa alatt. Ki vagy? Csinosnak csinos vagy.

Róka: Én vagyok a róka.

Kis herceg: Gyere, játsszál velem. Olyan szomoru vagyok.

Róka: Nem játszhatom veled. Nem vagyok megszeliditve.

Kis herceg: Ó, bocsánat! Mit jelent az, hogy "megszeliditeni"?

Róka: Te nem vagy idevalósi? Mit keresel?

Kis herceg: Az embereket keresem. Mit jelent az, hogy "megszeliditeni"?

Róka: Az embereknek puskájuk van, és vadásznak. Mondhatom, nagyon kellemetlen! Azonfölül tyukot is tenyésztenek. Ez minden érdekességük. Tyukokat keresel?

Kis herceg: Nem. Barátokat keresek. Mit jelent az, hogy "megszeliditeni"?

Róka: Olyasmi, amit nagyon is elfelejtenek. Azt jelenti: kapcsolatokat teremteni.

Kis herceg: Kapcsolatokat teremteni?

Róka: Ugy bizony. Te pillanatnyilag nem vagy számomra más, mint egy ugyanolyan kisfiu, mint a többi száz meg százezer. És szükségem sincs rád. Ahogyan neked sincs énrám. Számodra én is csak ugyanolyan róka vagyok, mint a többi száz meg százezer. De ha megszeliditesz, szükségünk lesz egymásra. Egyetlen leszel a számomra a világon. És én is egyetlen leszek a te számodra.

Kis herceg: Kezdem érteni. Van egy virág... az azt hiszem, megszeliditett engem.

Róka: Lehet. Annyi minden megesik a Földön.

Kis herceg: Ó, ez nem a Földön volt.

Róka: Egy másik bolygón?

Kis herceg: Igen.

Róka: Vannak azon a bolygón vadászok?

Kis herceg: Nincsenek.

Róka: Lám, ez érdekes. Hát tyukok?

Kis herceg: Nincsenek.

Róka: Semmi sem tökéletes. Nekem bizony egyhangu az életem. Én tyukokra vadászom, az emberek meg énrám vadásznak. Egyik tyuk olyan, mint a másik, egyik ember is olyan, mint a másik.

Igy aztán meglehetősen unatkozom. De ha megszeliditesz, megfényesednék tőle az életem. Lépések neszét hallanám, amely az összes többi lépés neszétől különböznék. A többi lépés arra késztet, hogy a föld alá bujjak. A tiéd, mint valami muzsika, előcsalna a lyukamból. Aztán nézd csak! Látod ott azt a buzatáblát? Én nem eszem kenyeret. Nincs a buzára semmi szükségem. Nekem egy buzatáblárol nem jut eszembe semmi. Tudod, milyen szomoru ez? De neked olyan szép aranyhajad van. Ha megszeliditesz, milyen nagyszerü lenne! Akkor az aranyos buzáról rád gondolhatnék. És hogy szeretném a buzában a szél susogását...

Róka: Légy szives, szelidits meg!

Kis herceg: Kész örömest, de nem nagyon érek rá. Barátokat kell találnom, és annyi mindent meg kell ismernem.

Róka: Az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszelidit. Az emberek nem érnek rá, hogy bármit is megismerjenek. Csupa kész holmit vásárolnak a kereskedőnél. De mivel barátkereskedők nem léteznek, az embereknek nincsenek is barátaik. Ha azt akarod, hogy barátod legyen, szelidits meg engem.

Kis herceg: Jó, jó, de hogyan?

Róka: Sok-sok türelem kell hozzá. Először leülsz szép tiszles távolba tőlem, ugy, ott a füben. Én majd a szemem sarkából nézlek, te pedig nem szólsz semmit. A beszéd csak félreértések forrása. De minden áldott nap egy kicsit közelebb ülhetsz.

Másnap visszajött a kis herceg.

Róka: Jobb lett volna, ha ugyanabban az időben jössz. Ha például délután négykor érkezel majd, én már háromkor elkezdek örülni. Minél előrébb halad az idő, annál boldogabb leszek. Négykor már tele leszek aggodalommal, fölfedezem, milyen drága kincs a boldogság. De ha csak ugy,

akármikor jössz, sosem fogom tudni, hány órára öltöztessem diszbe a szivemet. Szükség van bizonyos szertartásokra is.

Kis herceg: Mi az, hogy szertartás?

Róka: Az is olyasvalami, amit alaposan elfelejtettek. Attól lesz egyik nap más, mint a másik, az egyik óra különböző a másiktól.

Igy aztán a kis herceg megszeliditette a rókát. S amikor közeledett a bucsu órája:

Róka: Ó! Sirnom kell majd.

Kis herceg: Te vagy a hibás. Én igazán nem akartam neked semmi rosszat. Te erősködtél, hogy szeliditselek meg.

Róka: Igaz, igaz.

Kis herceg: Mégis sirni fogsz!

Róka: Igaz, igaz.

Kis herceg: Akkor semmit sem nyertél az egésszel.

Róka: De nyertem. A buza szine miatt. Nézd meg ujra a rózsákat. Meg fogod érteni, hogy a tiéd az egyetlen a világon. Aztán gyere vissza elbucsuzni, s akkor ajándékul elárulok neked egy titkot.

A kis herceg elment, hogy ujra megnézze a rózsákat.

Kis herceg: Egyáltalán nem vagytok hasonlók a rózsámhoz. Ti még nem vagytok semmi. Nem szeliditett meg benneteket senki, és ti sem szelidittettek meg senkit. Szépek vagytok, de üresek. Nem lehet meghalni értetek. Persze egy akármilyen járókelő az én rózsámra is azt mondhatná, hogy ugyanolyan, mint ti. Holott az az igazság, hogy ő egymaga többet ér, mint ti valamennyien, mert ő az, akit öntözgettem. Mert ő az, akire burát tettem. Mert ő az, akit szélfogó mögött óvtam. Mert róla öldöstem le a hernyókat (kivéve azt a kettőt-hármat, a lepkék miatt.) Mert őt hallottam panaszkodni meg dicsekedni, sőt néha hallgatni is. Mert ő az én rózsám.

Azzal visszament a rókához.

Kis herceg: Isten veled.

Róka: Isten veled. Tessék, itt a titkom. Nagyon egyszerü: Jól csak a szivével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

Kis herceg: Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

Róka: Az idő, amit a rózsádra vesztegettél, az teszi olyan fontossá a rózsádat.

Kis herceg: Az idő, amit a rózsámra vesztegettem...

Róka: Az emberek elfelejtették ezt az igazságot, neked azonban nem szabad elfelejtened. Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, akit megszeliditettél. Felelős vagy a rózsádért...

Kis herceg: Felelős vagyok a rózsámért.

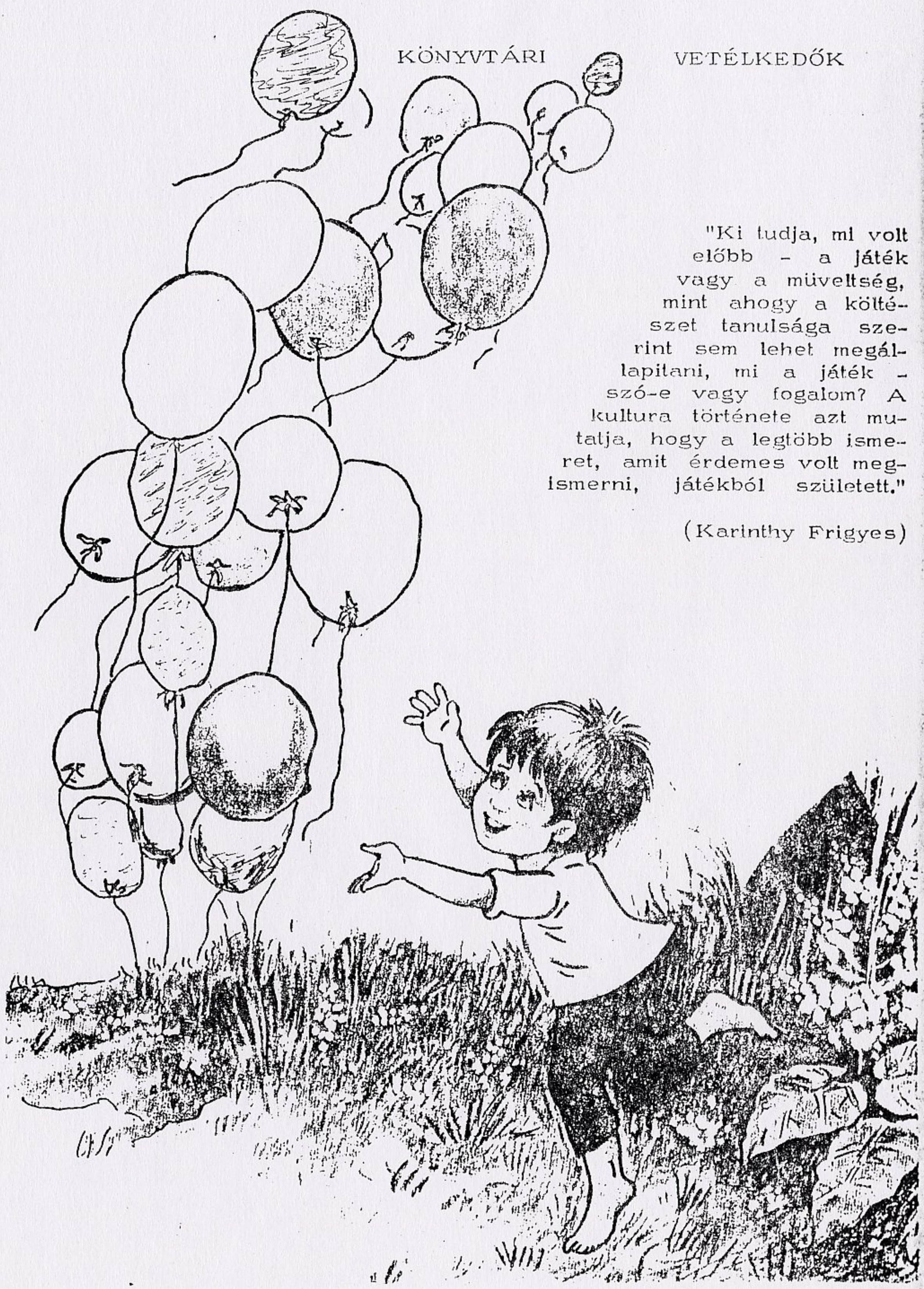

KÖNYVTÁRI VETÉLKEDŐK

"Ki tudja, mi volt előbb - a játék vagy a müveltség, mint ahogy a költészet tanulsága szerint sem lehet megállapitani, mi a játék - szó-e vagy fogalom? A kultura története azt mutatja, hogy a legtöbb ismeret, amit érdemes volt megismerni, játékból született."

(Karinthy Frigyes)

TAVASZ VAN! GYÖNYÖRÜ!
VETÉLKEDŐ 2. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

Játékos beszélgetés, éneklés, rajzolás segitségével a tavasznak, mint évszaknak az elhelyezése az évben.

Szemléltetés

Hanglemez: Andersen mesék; Benedek Elek meséi; Grimm mesék.

A vetélkedők a gyerekek aktiv részvételét biztositják, öntevékenységét fejlesztik. Az egészséges versenyszellem kialakitásával fokozzák a gyermekben a tudás, az uj megismerésének vágyát, örömét. Fejlesztik a közösségi munkára való hajlamot. A játékos forma hatékony eszköz az ismeretközlésben.

A foglalkozás menete	Módszerek, eszközök
A feladatokat a gyerekek 5-6 fős csoportokban oldják meg. Az egyes feladatok megoldása után önmaguk értékelik teljesitményüket a helyes válasz elhangzása után.	
1. Mai foglalkozásunk főszereplője egy évszak, amit nagyon sokan a legszebbnek tartanak: a tavasz, költői szóval: a kikelet. Most felolvasok egy részletet Csanádi Imre: Négy testvér cimü verséből. Egészitsétek ki a verset a kipontozott részeknél! Hány évszak van egy évben? Tanuljuk is meg a verset!	Verstanulás.
2. Megismerkedtünk az évszakokkal, most az év hónapjait soroljátok fel! Melyek a tavaszi hónapok? Huzzátok alá pirossal!	
3. Keressetek a következő könyvből tavaszi verseket! (Fecskeköszöntő.) Minden csoport kap egy kötetet. Felhivjuk a gyerekek figyelmét a könyv használatára, a tartalomjegyzék szerepére. Minél több tavaszi verscimet irjatok! (Szerzőt nem kell irni.) Néhány verset felolvasunk.	Könyvhasználat. Olvasásgyakorlat.

4. Foglalkozásunk elején azt mondtuk, hogy a tavasz a legszebb évszak. Mi teszi olyan széppé? Irjátok le a feladatlapotokra, milyen virágok nyilnak tavasszal? Aki pedig le is tudja rajzolni őket, plusz pontot kap. Rajzolás.

5. Feladatlapunk következő kérdése: Milyen gyümölcsök érnek tavasszal? Huzzátok alá! (Körte, eper, alma, szőlő, szilva, meggy, dió, málna, cseresznye.)

6. A találós kérdéseket nagyon szeretitek. Vannak találós kérdések a tavasz hirnökeiről is. Ők is szeretik a tavaszt, hiszen a tél megnehezitette nekik az élelemszerzést.

   El kellett vándorolniuk a hideg elől. A meleg tavaszi napsugár azonban visszacsalogatta őket. Fejtsétek meg a róluk szóló találós kérdéseket! (Melléklet.)

7. Három mesejátékból hallotok egy-egy részletet. Ki irta, illetve gyüjtötte a mesét, mi a cime? Hanglemez: Andersen mesék; Benedek Elek meséi; Grimm mesék.

8. Hogy ti is jókedvre derüljetek, s vidám hangulatban fejezzük be a foglalkozást, egy közös tavaszi dallal köszöntsük a legszebb évszakot. (Érik a ropogós cseresznye, Tavaszi szél vizet áraszt...)

A legtöbb pontot elért csoport könyvjelző-jutalomban részesül. (Melléklet.)

Felhasznált irodalom

Fecskeköszöntő. Gyermekversek a világirodalomból. Antológia. Bp. 1975, Móra Kiadó.

Varga Ferencné: Sző, fon, nem takács. Mi az? Találós kérdések gyerekeknek. Bp. 1979, Móra Kiadó.

TAVASZ VAN! GYÖNYÖRÜ!

VETÉLKEDŐ 2. OSZTÁLYOSOKNAK

1. Egészitsd ki:

"Év mulik, évet ér
egymást hajtja négy testvér:
vig . . . . . ., virághintő,
koszorus . . . . . ., kalászdöntő,
. . . . . ., gyümölcs-érlelő,
. . . . . ., havat terelő."

Értéke: 5 pont

2. Sorold fel az év hónapjait! Melyek a tavaszi hónapok?

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Értéke: 4 pont

3. Keress a következő könyvből tavaszi verseket! Fecskeköszöntő. Gyermekversek a világirodalomból.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Értéke: cimenként 1 pont

4. Milyen virágok nyilnak tavasszal? Sorold fel a tavaszi virágokat! Ha le is rajzolod, plusz pont jár érte!

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Értéke: virágonként 1 pont

5. Milyen gyümölcsök érnek tavasszal? Huzd alá!

körte, eper, alma, szőlő, szilva, meggy, dió, málna, cseresznye

Értéke: helyes válaszonként 1 pont

6. Találós kérdések következnek:

Háta bársony,
hasa vászon,
szeme pilla,
farka villa
feje bot.
Mi az?
(. . . . . .)

Tó vizében lépeget
békák veszedelme
békát fog és messze néz
fél lábon merengve.
Mi az?
(. . . . . .)

Dalolva száll égbe fel,
röptében is énekel.
Mi az?
(. . . . . .)

Értéke: 3 pont

7. Három mesejátékból hallotok egy-egy részletet. Ki irta a mesét és mi a cime?

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Értéke: 6 pont

Megoldások:

1. Tavasz, nyár, ősz, tél.
2. Január, február, március, április, május, junius julius, augusztus, szeptember, október, november, december.
3. Olvadás, Tavasz, Március, Tavaszi-dal, Márciusi gyümölcsös stb.
4. Jácint, nárcisz, árvácska, nefelejcs, hóvirág, barka, tulipán, kankalin, aranyeső stb.
5. Eper, cseresznye.
6. Fecske, gólya, pacsirta.
7. Andersen: Pöttöm Panna; Grimm: Hófehérke; A só (Benedek Elek gyüjtése).

GYERMEK-,
KÖNYVTÁR

ZALAEGERSZEG
KISFALUDY U.
7-9.

"Év múlik, évet ér,
egymást hajtja
négy testvér:
víg tavasz, virághintő,
koszorús nyár, kalászdöntő,
ősz, gyümölcs-érlelő,
tél, havat terelő. "

Búvár zsebkönyvek:

Disznövények
Hagymások, gumósok
Havasi virágok
Vadvirágok

GYERMEK-,
KÖNYVTÁR

ZALAEGERSZEG
KISFALUDY U.
7-9.

" Év múlik, évet ér,
egymást hajtja
négy testvér:
víg tavasz, virághintő,
koszorús nyár, kalászdöntő,
ősz, gyümölcs-érlelő,
tél, havat terelő. "

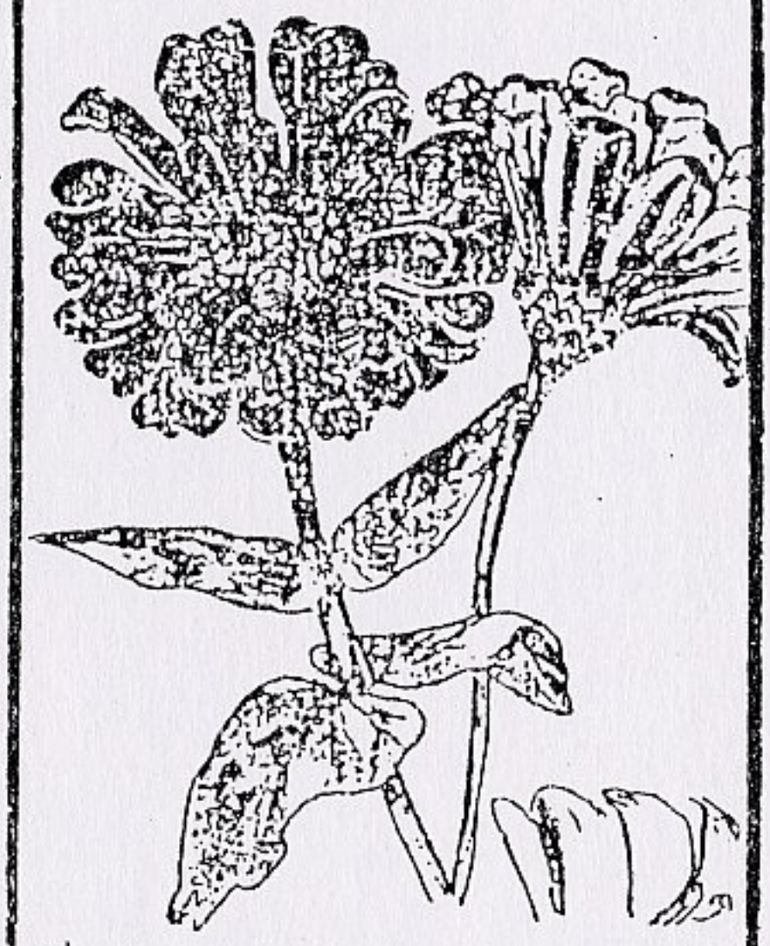

Búvár zsebkönyvek:

Disznövények
Hagymások, gumósok
Havasi virágok
Vadvirágok

GYERMEK-,
KÖNYVTÁR

ZALAEGERSZEG
KISFALUDY U.
7-9.

" Év múlik, évet ér,
egymást hajtja
négy testvér:
víg tavasz, virághintő,
koszorús nyár, kalászdöntő,
ősz, gyümölcs-érlelő,
tél, havat terelő. "

Búvár zsebkönyvek:

Disznövények
Hagymások, gumósok
Havasi virágok
Vadvirágok

SZÜLŐVÁROSUNK - ZALAEGERSZEG
VETÉLKEDŐ 4. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja

ismerkedés a mai Zalaegerszeggel.

Szemléltetés

Dia: A 100 éves Zalaegerszeg (hangositott); hanglemez: Óz, a nagy varázsló; epidiaszkóp; képeslap Zalaegerszegről, a város konturtérképe.

A foglalkozás menete

Módszerek, eszközök

Zalaegerszeg 1985-ben ünnepelte rendezett tanácsu várossá nyilvánitásának 100. évfordulóját. A centenárium alkalmából rendeztük környezetismereti vetélkedőnket 4. osztályosoknak.

A VETÉLKEDŐ FORGATÓKÖNYVE

A feladatokat a gyerekek 5-6 fős csoportokban oldják meg. Az egyes feladatok megoldása után önértékeléssel javitják és pontozzák teljesitményüket. A vetélkedőn győztes csoportot megjutalmazzuk (könyv). A feladatok megoldására szánt időt a csoport tudásszintjének megfelelően határozzuk meg.

1. Nevezzétek meg azokat a diaképeken is látható városrészeket, amelyek a felszabadulás után épültek Zalaegerszegen!

   Dia: A 100 éves Zalaegerszeg (hangositott).

   . . . . . .

   . . . . . .

   Elérhető pontszám: 4 pont
   Elért pontszám:

2. Milyen hires muzeumok találhatók városunkban? Segitségül nézzétek meg a legismertebb muzeumban található néhány alkotást!

   Epidiaszkóppal kivetitünk néhány szobrot Kisfaludi Stróbl Zsigmond: Emberek és szobrok cimü könyvéből.

   . . . . . .

   . . . . . .

   Elérhető pontszám: 4 pont
   Elért pontszám:

3. Soroljátok fel a zalaegerszegi általános iskolákat! A kiállitó paravánon az iskolák névadóinak arcképét láthatjátok.

. . . . . .

. . . . . .

Elérhető pontszám: 9 pont
Elért pontszám:

Paravánon az iskolák névadóinak arcképét helyezzük el (Ady Endre, Dózsa György, Hamburger Jenő, József Attila, Kilián György, III Rákóczi Ferenc, Pais Dezső, Petőfi Sándor stb.)

4. A borítékban feldarabolt képeslapot találtok. Illesszétek össze! Nevezzétek meg a képen látható épületeket!

. . . . . .

. . . . . .

Elérhető pontszám: 6 pont
Elért pontszám:

Mindegyik csoportnak egy borítékot adunk, melyben Zalaegerszeg középületeit ábrázoló képeslapdarabokat helyeztünk el.

5. Vasárnapra meghivást kaptatok egy szinháztól. Hallgassatok meg egy részletet a bemutatásra kerülő előadásból. Kitől jött a meghivás, és mi az előadás cime?

. . . . . .

. . . . . .

Elérhető pontszám: 1-1 pont
Elért pontszám:

Hanglemez: Óz, a nagy varázsló (részlet).

6. Melyek azok az intézmények, amelyek a legtöbb szabadidős programot kinálják a kisdobosok és az uttörők számára? Jelöljétek be Zalaegerszeg konturtérképén ezeket az épületeket!

Elérhető pontszám: 10 pont
Elért pontszám:

Minden csoport megkapja Zalaegerszeg konturtérképét.

Megoldások:

1. Landorhegyi lakótelep (Herszon)
KISZ-lakótelep
Fürst Sándor u. városrész
Berzsenyi u. - Stadion u. városrész

2. Falumuzeum (Skanzen)
Göcseji Muzeum
Kisfaludi Strobl Zsigmond Muzeum
Olajipari Muzeum

3. Ady Endre Általános Iskola
Dózsa György Általános Iskola
Hamburger Jenő Általános Iskola
József Attila Általános Iskola
Kilián György Általános Iskola
Kisegitő Általános Iskola
II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola
Pais Dezső Általános Iskola
Petőfi Sándor Általános Iskola

4. Autóbusz pályaudvar
Centrum Áruház
Domus Áruház
Göcsej vendéglő
Kisfaludi Strobl Zsigmond-gyüjtemény
Városi Sportcsarnok

5. Hevesi Sándor Szinház - Óz, a nagy varázsló

6. Ady Filmszinház
Hevesi Sándor Szinház
Megyei Könyvtár Gyermekrészlege
Megyei Müvelődési és Ifjusági Központ (MMIK)
Muzeumok
Városi Hangverseny- és Kiállitóterem (Zsinagóga)
Városi Müvelődési Központ és Könyvtár (VMK)
Városi Sportcsarnok
Városi Uszoda

Felhasznált irodalom

Tüskés Tibor: Zalamente, Somogyország. Bp. 1979, Móra Kiadó.

Zalaegerszeg. Dokumentumok a város történetéből. Zalaegerszeg. 1985.

GYERMEKNAP 1985.

VIDÁM VETÉLKEDŐ 4-5. OSZTÁLYOSOKNAK

A foglalkozás célja:

a gyermeknap megünneplése a könyvtárban. a Magyar Könyvbarát Szemináriumok lepének munkatársa.

Szemléltetés

Hanglemez: Halász Judit: Kép a tükörben; Magyar költők 30; Magyar költők 50. Dia: Séta az állatkertben II. Ördöglakat, kendő, pingpong labda.

A foglalkozás menete

1. Szembekötősdi

Könyvtárban vagyunk, első játékunk főszereplői a könyvek lesznek. Ismerős sorozatok közül adunk kézre egyet-egyet, s meg kell mondani bekötött szemmel, hogy melyik sorozatról van szó. Nem olyan nehéz feladat, mint amilyennek látszik. Sok jellemző részlet van egy könyv tábláján, ami kitapintható, a sorozatok esetében elsősorban a nagyság és a forma utal a sorozatra.

Módszerek, eszközök

A játékban résztvevő gyermekek szemét bekötjük.

Sorozatok:

Bölcs bagoly
Buvár zsebkönyvek
Képes történelem
Már tudok olvasni
Mit mesél a természet?

2. Találjátok ki a rimet!

Próbáljátok kitalálni a következő versek hiányzó rimeit! A rimnek ugy kell csengenie, hogy ritmusával és hangzásával szervesen beleilleszkedjen a versbe. (Melléklet.)

A vers szövegét a hiányzó rimekkel a gyerekek kezébe adjuk.

Áprily Lajos: Március
(4. osztályosoknak)

Weöres Sándor: Valse triste
(5. osztályosoknak)

A rimek kitalálása után hallgassuk meg a verset (Áprily Lajos: Március, Weöres Sándor: Valse triste) hanglemezről.

A vers hallgatása közben hasonlitsátok össze az általatok "költött" verset az eredetivel!

3. Nyissátok ki az ördöglakatot!

A vállalkozó gyermekeknek az lesz a feladatuk, hogy kinyissák az un. ördöglakatot. (Melléklet.)

4. Beugratások

A beugratások a találós kérdések egyik fajtájához tartoznak, s elsősorban a nyelvnek, a gondolkodásnak valamilyen ellentmondásával, többértelmüségével érnek el meglepő hatást.

Találjátok ki a következő beugratásokat!

1. Hány bolha fér egy kilóba?
   (Egy sem, mert mind leugrik.)

2. Hányat lép egy veréb egy esztendőben?
   (Egyet se, mert nem lép, hanem ugrik.)

3. Mikor fél a nyul?
   (Mikor kettévágjuk.)

4. Mikor volt egy esztendő három hét?
   (777-ben)

5. Hogy lehet az, hogy a félszemü ember többet lát az egy szemével, mint ti a kettővel?
   (Azért, mert nektek két szemetek van, neki pedig egy.)

6. Hogy hivják a macskát magyarul?
   (Ci-cic.)

7. Hogy hivják nálatok a talicskát?
   (Nem hivják, hanem tolják.)

8. Meddig megy a nyul az erdőbe?
   (A közepéig, Onnan már kifelé megy, ti. az erdőből.)

Hanglemez: Magyar költők 30., Magyar költők 50.

5. Séta az állatkertben

Minden gyereknek kedvencei az állatok. Nagyon sok mesét, történetet olvastatok állatokról. Most különféle állatokat nézünk meg diaképeken. Irjátok fel egy papirlapra azoknak az állatoknak a nevét, amelyekre ráismertek! Állatkerti sétánkon az győz, aki a legtöbb állatot gyüjti össze állatkertjébe.

Az állatokat a következő sorrendben vetitjük:

1. kilencöves tatu
2. sivatagi róka
3. nyest
4. párduc vagy leopárd
5. tigris
6. barnamedve
7. tapir
8. kenguru
9. majom
10. csimpánz
11. elefánt
12. zsiráf
13. viziló
14. orrszarvu
15. teve
16. zebra
17. gnu
18. kafferbivaly
19. bölény
20. jak
21. gimszarvas
22. vaddisznó
23. kőszáli sas
24. onager
25. vadló

Állatkerti sétánk befejezéseként hallgassuk meg Devecseri Gábor: Állatkerti utmutató cimü versét Halász Jutka előadásában.

Dia: Séta az állatkertben II.

Hanglemez: Halász Judit: Kép a tükörben.

6. Nyelvgyötrők

Azt gondolnánk, hogy anyanyelvünk szavait könnyen ki tudjuk mondani, az idegen szavakba viszont könnyen kibicsaklik a nyelvünk. El szoktunk csodálkozni például a szláv nyelvek mássalhangzótorlódásain. Hogy lehet pl. kimondani azt a szót: zmrzlina (fagylalt szlovákul)?

A nyelvgyötrésre a magyar nyelvben is van lehetőség. A legismertebb nyelvgyötrők:

1. Jobb egy ludnyak tiz tyuknyaknál.

2. Az ipafai papnak fapipája van, tehát az ipafai papi pipa papi fapipa.

3. Öt török öt görögöt dögönyöz örökös örömök közt.

Próbáljátok háromszor kimondani egymás után a nyelvgyötrőket.

7. Fujjuk a labdát!

A csapatok az asztal körül helyezkednek el. Az asztal közepére helyezzük a pingpong labdát. Rajtjelre minden csapat elkezdi fujni a labdát. Ha a labda leesik, a csapat kiesik a játékból. Az a csapat nyeri a versenyt (gólt ér el!), akinek sikerül a legtovább asztalon tartani a pingpong labdát. Játszhatjuk a versenyt 5 gól eléréséig.

Minden asztalhoz 1-1 pingpong labda szükséges.

A játékokban ügyesen szereplő gyerekeket és a győzteseket, minden játék után édességgel jutalmazzuk.

Felhasznált irodalom

Padisák Mihály: Játsszunk együtt! Bp. 1974, Minerva.

Tillárom, haj! Magyar költők vidám versei. Bp. 1978, Móra Kiadó.

Vargha Balázs: Szeretnék játszani? Bp. 1984, Muzsák.

ÁPRILY LAJOS: MÁRCIUS

A Nap tüze, látod,
a fürge... (diákot)
a hegyre kicsalta: a csucsra kiállt.
Csengve, nevelve
kibuggyan a... (kedve)
s egy ős evoét a fénybe kiált.

Régi kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a viz kibuzog
Zeng a picinyke
szénfejü... (cinke)
vig dithyrambusa: daktilusok.

Selymit a barka
már... (kitakarta)
sárga virágját bontja a som.
Fut, fut az áram
a déli sugárban,
s hökken a hó a hideg havason.

Barna patakja
Napra... (kacagva)
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna,
zeng a hegy... (orma)
s zeng - ugye zeng, ugye zeng a szived?

WEÖRES SÁNDOR: VALSE TRISTE

Hüvös és öreg az este.
Remeg a venyige... (teste)
Elhull a szüreti ének,
Kuckóba bujnak a... (vének)
Ködben a templom dombja,
villog a torony... (gombja)
gyors záporok söléten
szaladnak ál a... (réten)
Elhull a nyári ének,
elbujnak már a... (vének)
hüvös az árny, az este,
csörög a cserje... (teste)
Az ember szive kivásik
Egyik nyár, akár a... (másik)
Mindegy, hogy rég voll, vagy nem-rég.
Lyukas és fagyos az... (emlék)
A fákon piros láz van
Lányok sirnak a... (házban)
Hol a szádról a festék?
kékre csipik az... (esték)
Mindegy, hogy rég, vagy nem-rég,
nem marad semmi... (emlék)
az ember szive vásik,
egyik nyár, mint a... (másik)
Megcsörren a cserje kontya.
Kolompol az ősz... (kolompja)
A dér a kökényt megeste.
Hüvös és öreg az... (este)

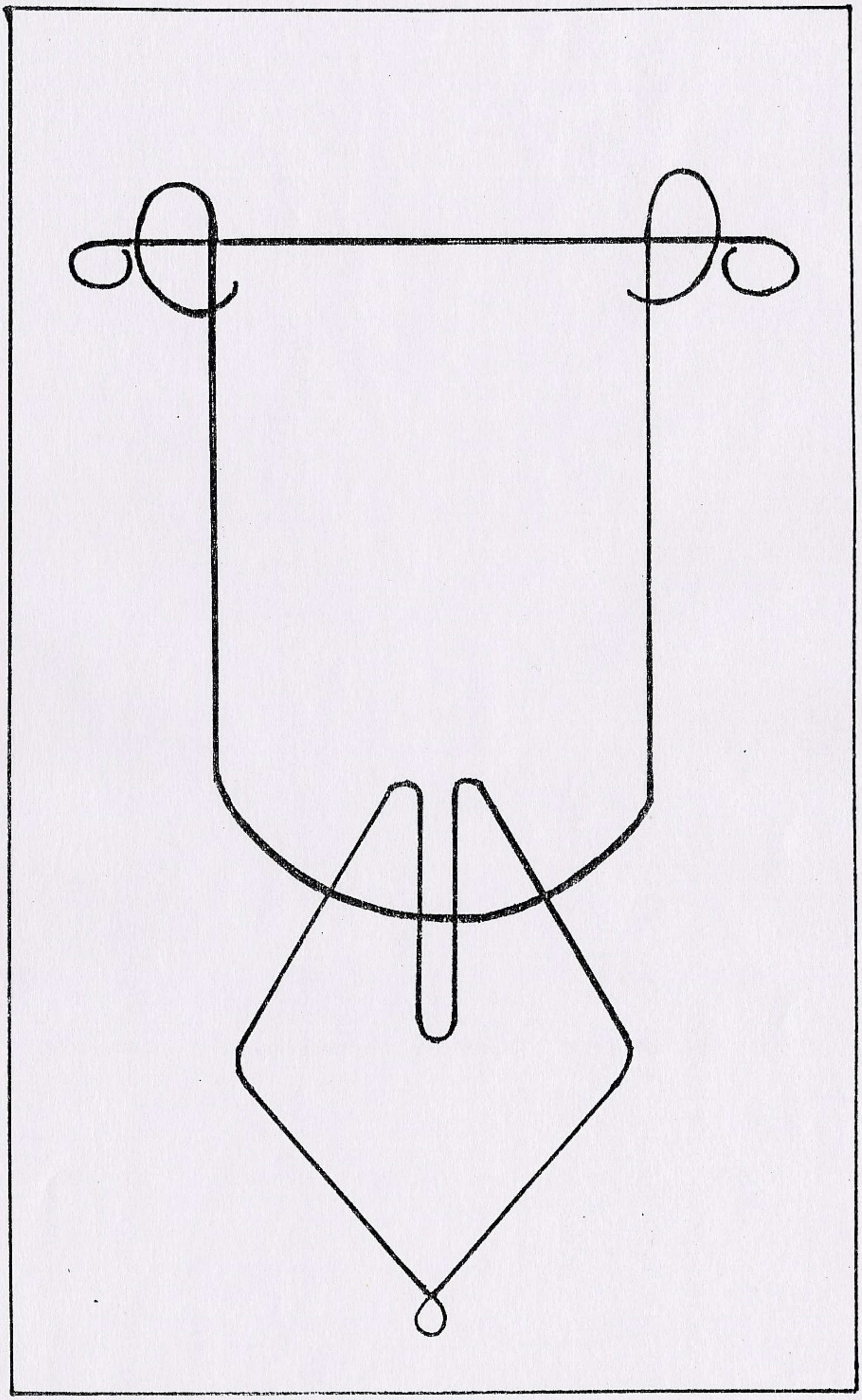

TARTALOM

BEVEZETŐ 3
A MESÉK VILÁGA 4
Grimm-mesék. Foglalkozás 2. osztályosoknak 5
Utazás Meseországba. Foglalkozás 4. osztályosoknak 10
KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK 17
A tavasz hirnökei. Foglalkozás 2. osztályosoknak 18
Karácsony a müvészetekben. Foglalkozás 4. osztályosoknak 28
KOMPLEX FOGLALKOZÁSOK, KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLATI ISMERETEK 30
A. A. Milne: Micimackó. Foglalkozás 5. osztályosoknak 31
P. L. Travers: A csudálatos Mary. Foglalkozás 5. osztályosoknak 37
Lázár Ervin: Gyere haza, Mikkamakka. Foglalkozás 5. osztályosoknak 42
Varga Katalin: Barátom, Bonca. Foglalkozás 5. osztályosoknak 51
Saint-Exupéry: A kis herceg. Foglalkozás 5. osztályosoknak 55
KÖNYVTÁRI VETÉLKEDŐK 68
Tavasz van! Gyönyörü! Vetélkedő 2. osztályosoknak 69
Szülővárosunk - Żalaegerszeg. Vetélkedő 4. osztályosoknak 74
Gyermeknap 1985. Vetélkedő 4-5. osztályosoknak 77